№ 27 (3972)

7 красавіка 2015 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

www.nv-online.info

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

ПАЛІТКУХНЯ

Караткевіч супраць Лябедзькі?

Як вядома, Партыя БНФ адмовілася ад ідэі вылучэння свайго кандыдата на будучых прэзідэнцкіх выбарах. Палітычная камісія партыі прыняла рашэнне падтрымаць прадстаўніцу кампаніі "Гавары праўду!" Таццяну Караткевіч.

Нагадаем, што раней рух "За свабоду!" абвясціў пра тое, што не будзе вылучаць на выбарах свайго кандыдата і нікога з кандыдатаў не падтрымае. Такім чынам, на дадзены момант дакладна вядома, што два апазіцыйныя палітыкі – старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька і прадстаўніца кампаніі "Гавары праўду!" Таццяна Караткевіч – гатовы ўключыцца ў прэзідэнцкую гонку.

Таццяна Караткевіч – нібыта новы твар у палітыцы. Але твар амаль невядомы нават у вузкім апазіцыйным коле – што ўжо казаць пра шырокую грамадскасць. Адным словам, у апазіцыі шмат лідараў, але калі гаварыць пра патэнцыяльных кандыдатаў у прэзідэнты, то... няма з каго выбіраць.

Ігар МАРОЗАЎ.

ДАСЬЕ

Хто такая Таццяна Караткевіч?

Нарадзілася ў 1977 годзе. Скончыла сярэднюю школу №62. Выпускніца факультэта псіхалогіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М.Танка. Магістр псіхалогіі. Працавала выкладчыцай псіхалогіі ў ДІКСТ БДУ і БДПУ імя М.Танка. Загадвала аддзяленнем сацыяльнай адаптацыі і рэабілітацыі Тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання Ленінскага раёна г.Мінска.

Сябра БСДП "Грамада". У кампаніі "Гавары праўду!" з мая 2010 года. На мінулых прэзідэнцкіх выбарах была даверанай асобай кандыдата ў прэзідэнты Уладзіміра Някляева.

ТЫМ ЧАСАМ

А што Някляеў?

На "круглым стале", прысвечаным неабходнасці дапамогі грамадзянам, якія падпадаюць пад катэгорыю "дзяцей вайны", Уладзімір Някляеў паведаміў: «Мы прыйшлі да высновы, што найлепшым варыянтам у сённяшніх няпростых умовах можа быць вылучэнне чалавека, які ўвасабляе жаданне міру. Мы падумалі, што Таццяна Караткевіч падыходзіць на гэтую ролю».

Такім чынам, Някляеў пацвердзіў свой няўдзел у прэзідэнцкіх выбарах. Дарэчы, саму сустрэчу, прысвечаную неабходнасці дапамогі «дзецям вайны», вяла Караткевіч, якая заняла месца на чале стала.

ВІЛЬНЮС–МІНСК

Дык ці стане ЕГУ еўрапейска-беларускім універсітэтам?

Новым рэктарам Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта ў Вільнюсе абраны прафесар Дэвід Полік, які да гэтага быў часовым выканаўцам абавязкаў рэктара.

Кандыдатуру спадара Поліка ўхваліў агульны сход заснавальнікаў.

Паведамляецца, што продкі Поліка – выхадцы з Беларусі. Але сам ён не размаўляе ні па-беларуску, ні па-руску, а цяпер вывучае рускую мову (а чаму не беларускую?). Да ЕГУ Полік быў прэзідэнтам у чатырох амерыканскіх ВНУ: школе Чыкагскага інстытута мастацтваў, каледжы Лебанон-Вэлі, Бірмінгемскім паўднёвым каледжы і Дзяржаўным універсітэце Нью-Ёрка (аддзяленне ў Кортландзе). Ён таксама працаваў дэканам факультэта мастацтваў і навук і дацэнтам філасофіі ў Сіэтлскім універсітэце ў Вашынгтоне.

На пасаду рэктара ЕГУ таксама прэтэндавалі прафесар ЕГУ **Таццяна Шчытцова,** лідар руху „За Свабоду" **Аляксандр Мілінкевіч,** гісторык **Алесь Краўцэвіч,** а таксама грамадзяне ЗША прарэктар па развіцці і камунікацыі ЕГУ **Дарыюс Удрыс** і дырэктар офіса Інстытута міжнароднай адукацыі ў Маскве **Эдвард Рослаф.** Нагадаем, што і ў Беларусі, і ў Літве была арганізавана маштабная грамадская кампанія, накіраваная на тое, каб ЕГУ, які ў свой час "эміграваў" з Мінска ў Вільнюс, заставаўся беларускім універсітэтам і каб яго ўзначальваў беларус. Але, як бачым, выніку гэтыя спробы не далі. Пытанне аб тым, каб у гэтай навучальнай установе ў эміграцыі беларушчына была ў пашане, не здымаецца з парадку дня.

КАМЕНТАРЫЙ

"Поліка не хацеў ніхто"

Звольнены з ЕГУ кандыдат філасофскіх навук **Максім Жбанкоў** лічыць прызначэнне Дэвіда Поліка праявай агоніі, а самі выбары называе фарсам.

«Гэты выбар – калапс топ-менеджменту ўніверсітэта, апошні цвік у труну праекта", – сказаў Максім Жбанкоў.

Нагадаем, што з ім, а таксама яшчэ з двума дзясяткамі беларускіх выкладчыкаў у 2014 годзе кіраўніцтва ЕГУ не працягнула кантракт.

Жбанкоў характарызуе Дэвіда Поліка як чалавека, які *«не здольны вырашыць аніводнай праблемы і сам з'яўляецца праблемай».*

«Наколькі я ведаю, Поліка не хацеў ніхто – ні донары, ні выкладчыкі, ні студэнты, – расказаў Максім Жбанкоў. – *Тым больш не хацела грамадзянская супольнасць Беларусі. Тое, што насупраць усім гэтым крытычным меркаванням Полік усё ж прайшоў, дэманструе, як робяцца справы ў ЕГУ".*

КАДРЫ

Як пенсіянер Канстанцін Мартынецкі стаў першым намеснікам кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта

Варта заўважыць, што раней найчасцей першым намеснікам у Адміністрацыі прэзідэнта станавіўся чалавек, неяк звязаны з ідэалогіяй. Сёння за ідэалогію ў Адміністрацыі адказвае Ігар Бузоўскі. Праўда, ён яшчэ даволі малады.

Што тычыцца Мартынецкага, то гэты чалавек абсалютна непублічны. За доўгія гады працы немагчыма знайсці ніводнага інтэрв'ю гэтага чыноўніка.

Вядома, што Канстанцін Мартынецкі нарадзіўся ў 1955 годзе на самай поўначы Беларусі, у Гарадку Віцебскай вобласці. Пасля школы працаваў грузчыкам, а потым пайшоў на службу ў войска.

Мартынецкі скончыў Віцебскі тэхналагічны інстытут лёгкай прамысловасці (1981). Мяркуючы па біяграфіі – завочна. Бо ў гэты час ён ужо працаваў у кавальскім цэху МАЗа. Адразу па атрыманні вышэйшай адукацыі Мартынецкага забралі малодшым навуковым супрацоўнікам Беларускага навукова-даследчага інстытута навукова-тэхнічнай інфармацыі і тэхніка-эканамічных даследаванняў Дзяржплана БССР.

Была ў біяграфіі Мартынецкага і старонка работы ў кампартыі. Нават болей за тое. Цэлыя чатыры гады ён быў загадчыкам прамыслова-транспартнага аддзела Маскоўскага раённага камітэта КПБ Мінска.

У 31-гадовым узросце Мартынецкі перайшоў на работу ў Мінгарвыканкам начальнікам упраўлення бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Ад часоў незалежнасці Канстанцін Мартынецкі трапіў у апарат СНД. Да 2000 года ён быў начальнікам адміністрацыйна-гаспадарчага ўпраўлення, кіраўніком спраў Выканаўчага Сакратарыята СНД. Калі казаць груба, то такі чалавек выконвае функцыі «завхоза».

Пасля гэтага Мартынецкі перайшоў на работу ў Апарат Савета міністраў, дзе і прабыў амаль 15 гадоў.

Якія толькі пасады ён там не мяняў: першы намеснік начальніка ўпраўлення па справах дзяржаўных органаў, першы намеснік начальніка ўпраўлення па ўзаемадзеянні з рэспубліканскімі і мясцовымі органамі ўлады і дзяржаўнага кіравання, начальнік галоўнага ўпраўлення па справах дзяржаўных органаў, начальнік упраўлення па справах дзяржаўных органаў Апарату Савета міністраў Рэспублікі Беларусь.

Нядоўгі перыяд ён быў кіраўніком сакратарыята прэм'ер-міністра Сяргея Сідорскага.

Урэшце, у 2007 годзе ён быў прызначаны кіраўніком Апарату Савета міністраў. Гэта адбылося пасля таго, як папярэдняга кіраўніка апарату Валерыя Казакевіча прызначылі старшынёй канцэрна «Белнафтахім».

У снежні 2014-га Канстанціна Мартынецкага на пасадзе замяніў былы пасол Беларусі ва Узбекістане Ігар Сокал. Можна было думаць, што Мартынецкі сыдзе на адпачынак, бо яму ўжо 60 гадоў, але якраз у гэты час ён атрымаў прызначэнне на самую высокую пасаду ў сваёй кар'еры.

Зміцер ПАНКАВЕЦ, nn.by

АБ ЧЫМ ГАВОРАЦЬ...

2 красавіка Аляксандр Лукашэнка падпісаў дэкрэт №3 «Аб папярэджанні сацыяльнага ўтрыманства». У народзе яго назвалі «дэкрэтам аб дармаедах»

Хто абавязаны плаціць падатак за "дармаедства"	Грамадзяне Беларусі і асобы з відам на жыхарства працаздольнага ўзросту (18–55 гадоў для жанчын, 18–60 для мужчын), хто працаваў на працягу года менш за 183 дні.
Велічыня падатку	3,6 мільёна рублёў.
З якой даты	З 1 студзеня 2015 года.
Хто яшчэ, згодна з дэкрэтам, падпадае пад катэгорыю "дармаедаў" і павінен плаціць падатак	Асобы, якія маюць неафіцыйны даход, але не плацяць абавязковыя падаткі. Студэнты-завочнікі, калі яны нідзе афіцыйна не працуюць. Іпэшнікі і рамеснікі, якія не вядуць ніякай дзейнасці і не плацяць абавязковыя падаткі, або працавалі, але заплацілі падатак менш за 20 базавых велічынь. Дачнікі, якія нідзе не працуюць, а жывуць з ураджаю.
Хто не лічыцца "дармаедам"	Непаўналетнія (калі 18 споўніцца сёлета, то можна не працаваць да канца года). Студэнты дзённай формы навучання. Беспрацоўныя, якія стаяць на ўліку ў службе занятасці. Уладальнікі аграсядзіб, якія афіцыйна займаюцца аграэкатурызмам (гэта павінен пацвердзіць мясцовы выканкам) і плацяць падаткі. Жыхары вёскі і іншых населеных пунктаў, якія маюць надзел і займаюцца сельскай гаспадаркай. Гэты факт павінен пацвердзіць сельсавет. Жанчыны або мужчыны, якія гадуюць дзяцей да 7 гадоў ці дзяцей-інвалідаў да 18 гадоў. Тыя, хто выконвае работы па грамадзянска-прававых дагаворах (праўда, гэтыя работы сумарна павінны «пацягнуць» на 70 базавых велічынь – 12,6 мільёна у год). Прадстаўнікі творчых прафесій (мастакі, пісьменнікі, дызайнеры і інш.). Але яны абавязкова павінны быць сябрамі адпаведных творчых саюзаў альбо мець прафесійны сертыфікат. Уладальнікі кватэр, якія афіцыйна здаюць сваё жыллё і плацяць з гэтага падатак. Хворыя, якія знаходзяцца на бальнічным. Асуджаныя, якія адбываюць пакаранне ў турме, ЛПП ці калоніі больш за 183 дні. Тыя, хто ў гэтым годзе пойдзе ў армію. Інваліды незалежна ад групы або тыя, з каго сёлета інваліднасць знялі. А таксама недзеяздольныя.

Адсочваць і збіраць грошы з дармаедаў будуць падатковыя органы. За нявыплату збору ці няпоўную выплату будуць штрафаваць – ад 2 да 4 базавых велічынь. Прадугледжаны і адміністрацыйны арышт.

Ну а як плаціць падатак, растлумачыла міністр працы і сацыяльнай абароны Мар'яна Шчоткіна. Паводле яе слоў, выплаціць збор можна будзе самастойна. Для гэтага ў перыяд з 1 жніўня гэтага года і не пазней 31 мая 2016 года неабходна паведаміць у падатковы орган па месцы сваёй рэгістрацыі аб няўдзеле ў фінансаванні дзяржаўных расходаў і выплаціць збор не пазней за 1 ліпеня 2016 года. "У гэтым выпадку сума збору памяншаецца на 10%", – адзначыла міністр.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

АДКРЫТЫМ ТЭКСТАМ

Марыяна Шчоткіна абяцае "дармаедам"...

Міністр працы і сацыяльнай абароны Беларусі Марыяна Шчоткіна паабяцала гэтак званым "дармаедам" праблемы з выездам за мяжу – калі яны не будуць плаціць спецыяльныя штрафы.

Паводле слоў Марыяны Шчоткінай, "дармаедаў" будуць вылічваць шляхам складання баз дадзеных. Спісы людзей, якія не працуюць без уважлівай прычыны, будуць затым перадавацца ў падатковыя органы. Пры гэтым непрацуючы чалавек, які жыве з нейкіх прыбыткаў і плаціць з іх падаткі не меней як 20 базавых велічынь штогод, ужо не будзе лічыцца "сацыяльным утрыманцам".

ПРЯМАЯ ЛИНИЯ

Как не подорвать здоровье на даче

Скоро дачный сезон. Для многих белорусов это не только возможность отдохнуть на свежем воздухе, но и необходимость работать на садоводческом участке. Как выиграть битву за урожай и не навредить собственному здоровью?

Чем опасна «поза дачника»?
Как бороться с высоким давлением?
Что делать, если повышен холестерин?
Правда ли, что низкое давление не менее опасно, чем высокое?

На эти и другие вопросы ответят заведующая терапевтическим отделением медицинского центра «ЛОДЭ» **Людмила Андреевна ГУЛЕВИЧ** и врач-терапевт высшей категории **Ирина Степановна ВИНОГРАДОВА.**

Ирина Степановна ВИНОГРАДОВА.

Людмила Андреевна ГУЛЕВИЧ.

Звоните **14 апреля с 15.30 до 17.00** по телефону **328-68-41.**

Присылайте свои вопросы заранее по электронной почте nvonlineinfo@gmail.com с пометкой «Прямая линия».

НАДВОР'Е

Цяпло вяртаецца

У чацвер ноччу ў асобных раёнах кароткачасовыя дажджы, днём пераважна без ападкаў. Месцамі па ўсходзе ўзмацненне ветру парывамі да 15–18 м/с. Тэмпература паветра мінімальная ноччу -3...+3°С, днём пацяплее па паўднёвым захадзе да +14°С.

Пачынаючы з пятніцы пачне дамінаваць антыцыклон і разам з паўднёвымі вятрамі пачне вяртацца больш цёплае і камфортнае надвор'е.

У пятніцу пераважна без ападкаў, толькі па паўночным усходзе краіны кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра мінімальная ноччу -3...+3°С, а днём слупок тэрмометра дацягнецца да +8...+14°С, па паўднёвым захадзе да +17°С.

Выхадныя таксама абяцаюць быць цёплымі і без істотных ападкаў.

РЕАКЦИЯ БРЮССЕЛЯ

Алексис Ципрас может обжечься

В преддверии поездки в Москву греческий премьер Алексис Ципрас назвал санкции ЕС против России «дорогой, ведущей в никуда». Он заявил, что выступает против продления санкций, срок действия которых истекает в конце июня.

Демонстративная близость партии Ципраса СИРИЗА к президенту России Владимиру Путину вызывает беспокойство у брюссельских чиновников. Может ли Греция и вправду отклониться от единого внешнеполитического курса ЕС, чтобы добиться ответных экономических уступок со стороны России? «Членство в ЕС основано на надежности и доверии, а не на жульничестве. Тот, кто играет с огнем и ищет помощи в России, может обжечься», – предупреждает глава группы немецких консервативных партий ХДС/ХСС в Европарламенте **Герберт РОЙЛЬ.**

Антон ДРАБОВИЧ.

ПО ПОВОДУ

Мария ЭЙСМОНТ

Горькая пилюля

За последние две недели читатели оборвали редакционный телефон: что происходит, почему из аптек исчезают импортные препараты? Возмущались, что нужно объехать полгорода, чтобы купить «Хофитол» или «Супрастин». Один звонивший почти кричал в трубку: «Вы только подумайте! Пользовался глазной мазью, она исчезла из аптек, а провизор сказала: и не ищите, срок регистрации препарата в Беларуси истек, и фирма-поставщик продлевать лицензию не будет».

Все звонившие требовали: пишите об этом, поднимайте тему, нас же хотят посадить на отечественные лекарства, в качестве которых мы сомневаемся, нас лишают права выбирать, чем лечиться. Именно требовали: вы газета, вы должны, вы обязаны и т.д.

Что может сделать журналист в таком случае? Как говорится, писать и еще раз писать. Хотя о ситуации, возникшей на рынке лекарств, «Народная Воля» публиковала множество материалов. Информировала о планах наших властей переориентировать фармацевтический рынок страны в пользу отечественных препаратов. Сегодня, кажется, уже все знают, что в белорусских больницах лечат в основном белорусскими препаратами, импортные применяются только в том случае, если нет белорусского аналога. Врачам в поликлиниках официально рекомендовано, выписывая рецепт, отдавать преимущество отечественным таблеткам и мазям. Установлен даже контроль за продвижением белорусских лекарств в аптеках, разработаны механизмы поощрения тех, кто реализует больше отечественных таблеток. А недавно Минздрав заявил о планах ввести в практику совещания, на которых постоянно будут оценивать динамику роста продаж белорусских лекарств в государственных и частных (!) аптеках. Проще говоря, за продажей лекарств установят административный контроль.

В общем, не вчера и не сегодня стало известно о планах властей увеличить долю отечественных препаратов и довести к концу этого года выручку от них до 50% от общего объема продаваемых в стране лекарств. Эксперты давно предупреждали, что правительственные планы могут обернуться тем, что наши лекарства вытеснят импортные аналоги. Так что голосить сегодня и требовать от журналистов независимых изданий «призвать чиновников к ответу» не совсем правильно.

Но народ возмущен, обеспокоен. Тем более что в интернете появилась информация о том, что дистрибьюторам настойчиво рекомендовано оптимизировать – проще говоря, сократить – поставку в Беларусь тех лекарств, которые в достаточном объеме производятся у нас. Звучат даже заявления, что, мол, зарубежным компаниям будут отказывать в регистрации препарата, если у нас выпускается аналог. Чиновники Минздрава эти слухи, конечно же, опровергают: такого быть не может, это противоречит законодательству, а отсутствие каких-то лекарств в аптеках – явление временное. Но временное затянулось, полки аптек оскудели, народ забеспокоился.

Не хочу судить о качестве белорусских медпрепаратов. Все же в отрасль вложено немало средств, модернизированы предприятия, отечественные лекарства сходят с современных конвейеров и имеют главное преимущество – низкие цены. И лично я не против, чтобы аптечные прилавки пестрили большим ассортиментом дешевых белорусских препаратов. Но я за то, чтобы соседствовали они с импортными аналогами, чтобы человек сам решал, на каком из них остановить свой выбор. И чтобы врач, выписывая рецепт, думал не только о минздравовских «указявках», но и о том, насколько эффективным будет лечение.

Вообще, к врачам лично у меня накопилось много вопросов. Немало есть примеров, когда они советуют (шепотом) пациентам покупать импортное лекарство, потому что уверены в его эффективности, но рецепт выписывают на белорусское. Когда анонимно рассказывают журналистам, что некоторые белорусские лекарства не такие уж и хорошие, и дело даже не в том, что практически все они дженерики – аналоги известных зарубежных лекарств, но и потому, что субстанции, которые используются для их производства, – тоже не оригинальные, тоже дженереки из Китая и Индии. И почему бы Беларуси, которая взяла курс на импортозамещение в фармакологии, не пойти, например, по пути Канады, которая тратит деньги не на импортные лекарства, а на выпуск собственных дженериков, но сырье покупает у компаний, которые создали этот препарат? То есть производят, по сути, оригинальное лекарство, но дешевле «первоисточника» на 30 процентов». Но все эти рассуждения, повторюсь, анонимные. Почему врачи не говорят об этом вслух, открыто, не инициируют дискуссию? Чего бояться? Увольнения, проблем на занимаемой должности?

Мы, журналисты, конечно, напишем, что кое-где случились перебои с импортными лекарствами, что население опасается остаться без привычного, условно говоря, «Кетонала» или «Валокордина», выскажем мнение, что вряд ли монополизация рынка приведет к улучшению качества белорусских лекарств. Но на решения и действия властей в вопросе выбора, чем нам лечиться, думаю, может повлиять только компетентное мнение врачей. Но они будто забыли клятву Гиппократа, согласно которой врач должен руководствоваться только одним соображением: принести максимально возможную пользу пациенту.

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

КОМПЕТЕНТНЫЙ СОБЕСЕДНИК

Леонид ЗАИКО:

«Белорусская теория «чарки и шкварки» потерпела поражение»

Известный экономист рассказал, как заставить белорусские предприятия работать и приносить прибыль.

На ряде белорусских предприятий рабочих отправляют в вынужденный отпуск. Сколько еще заводов и фабрик могут приостановить свои производства? Этот вопрос мы задали кандидату экономических наук доценту **Леониду Заико**.

Когда отпуск на заводе лучше трактора

– Как вы оцениваете ситуацию, когда крупные градообразующие предприятия, известные не только в Беларуси, отправляют рабочих в вынужденный отпуск?

– Набирает силу классический кризис относительного перепроизводства товаров, важный экономический этап жизни любой страны. К нему готовятся, есть меры смягчения, различные механизмы, но, если вы спросите, что мы сделали, я отвечу: ничего. Переход на режим сокращенной рабочей недели и временные перерывы – лучше, чем производство никому не нужной техники. Вопрос в другом: чем они будут заниматься в это время – ждать звонков из Администрации президента, читать «Капитал» Маркса или все же делом?

– Так есть оно, это дело, – автопром! В Казахстане, к примеру, за 4 года доля автопрома в структуре ВВП увеличилась в 4,5 раза, создано более 120 тысяч рабочих мест, средняя зарплата выросла до 845,5 доллара. Почему у нас так не получается?

– Казахстан проходит фазу индустриализации, [illegible]

– Если Казахстан находится на стадии Беларуси образца 50-х годов прошлого века, значит ли это, что партнер по Таможенному союзу столкнется с нашими проблемами через 40–50 лет?

– Гораздо раньше, [illegible]

– Поднимают продажи. Тот же МАЗ, к примеру, развивает торговлю за пределами Таможенного союза...

– А где крупнейший покупатель техники – Китай? Несколько лет назад эта страна купила 15 грузовиков за год! Это что, показатель?

Пройдите вечером мимо заводских помещений – окна в конструкторских бюро не горят. Между тем сотрудники должны работать по 20 часов в сутки, чтобы диверсифицироваться и создавать ту продукцию, которую будут покупать! Необходимо перепрофилирование, создание новой техники, это делают все!

Белорусско-китайский Geely – позор для Беларуси?

– Но что придумать нашим инженерам, если иномарки успешно собирают в России, а Китай занял первые позиции в производстве легковых автомобилей?

– Это позор, что в стране, где множество ученых занимается автомобилестроением, налажено производство китайских машин Geely. Малообразованные номенклатурщики, не верящие в свои силы, унизили инженеров!

[illegible]

Чей рубль лучше?

– Насколько сильно сказалась на ситуации в Беларуси девальвация российского рубля?

[illegible]

– А как же – без него мы станем частью России!

– Можно подумать, что сейчас мы находимся под влиянием Зимбабве. Самое смешное занятие политиков маленьких стран – пыжиться и создавать свои денежные единицы. У нас что, резиновая независимость? За что держимся – за резинку от трусов?

Пнуть под зад – лучший метод управления экономикой

– А как оцените несовершенное белорусское законодательство, которое, по мнению ряда игроков рынка, мешает развиваться? Речь идет об НДС, который в Беларуси выше, чем в России и Казахстане, и указе №99, установившем 90-дневный зачет НДС – беспроцентный кредит государству. Пытаясь избежать лишних трат, некоторые белорусские производства, по слухам, думают о переезде в Россию…

– Я не отношусь к людям, уверенным, будто бы один закон [illegible]

– Что, на ваш взгляд, надо предпринять белорусским заводам, чтобы не «получить под зад»?

[illegible]

Елена АНКУДО.

ДОСЬЕ

Леонид Федорович ЗАИКО. Родился в 1948 году в Гродно.

В 1970 году окончил Белорусский экономический университет. Кандидат экономических наук, доцент.

[illegible]

ПА-ЗА ГУЛЬНЁЙ

Як крымінальны аўтарытэт з Кыргызстана дапамагаў беларускім спартсменам

Што звязвала кіргізскага крымінальнага аўтарытэта Алмамбета Анапіяева з Беларуссю?

Нагадаем, што адзін з вядучых крымінальных аўтарытэтаў Кыргызстана Алмамбет Анапіяеў быў забіты ў сярэдзіне лютага ў Мінску. Яго цела са слядамі катаванняў было знойдзена ў багажніку "Мерседэса" на вуліцы Карла Лібкнехта.

Пакуль што следства разглядае розныя версіі забойства, але сёння дакладна вядома іншае: Алмамбет Анапіяеў, які з'яўляўся кіраўніком Міжнароднай федэрацыі барацьбы на паясах "Алыш", развіваў гэты від спорту і ў Беларусі, дапамагаючы беларускай федэрацыі – аплачваў розныя спаборніцтвы, удзел у іх і гэтак далей.

Да слова, ганаровым прэзідэнтам Міжнароднай федэрацыі барацьбы на паясах з'яўляецца трохразовы алімпійскі чэмпіён па вольнай барацьбе Аляксандр Мядзведзь, а пасля забойства Анапіяева ў СМІ з'явілася фота, на якім Аляксандр Васільевіч уручае таму нейкі прыз.

– Я быў знаёмы з Алмамбетам пастолькі-паколькі, – распавядае Аляксандр Мядзведзь. – Ведаю, што ён падтрымліваў у многіх краінах (у тым ліку і ў Беларусі) развіццё барацьбы на паясах, спансіраваў каманды, паездкі, турніры… Грошай у яго хапала.

– Як вы пазнаёміліся?

– Калі не памыляюся, Уладзімір Грышчанкаў нас пазнаёміў, які ў Беларусі курыруе гэты від спорту *(Уладзімір Грышчанкаў таксама генеральны сакратар Міжнароднай федэрацыі барацьбы на паясах. –* **Аўт.)**. Ён, дарэчы, папрасіў мяне ўзнагародзіць Анапіяева. Пасля менавіта гэта фота і разышлося ў інтэрнэце. Знаёмства з Алмамбетам, дарэчы, пакінула прыемнае ўражанне. Ведаю, што ў Мінску ён вельмі любіў хадзіць у більярдныя клубы.

– А навошта было Анапіяеву ўкладваць грошы ў беларускіх спартсменаў?

– Калі грошай шмат, іх жа трэба кудысьці ўкласці. Алмамбет любіў барацьбу на паясах, таму больш правільна было б казаць пра развіццё менавіта віду спорту. Ды і не толькі беларускіх спартсменаў, але і літоўцаў ён падтрымліваў, каб тыя ездзілі на спаборніцтвы. Літовец Гінтаўтас Вілейта, які выконвае абавязкі прэзідэнта Міжнароднай федэрацыі барацьбы на паясах, добры сябра Анапіяева. Гінтаўтас, дарэчы, на пахаванне ў Кыргызстан лятаў. Распавядаў, што пахавалі Алмамбета ў гарах, у родавым маёнтку. За 500 км труну везлі. Я зараз у Гінтаўтаса пытаюся падчас сустрэчы: "Спонсара забілі, дзе зараз грошы знойдзеце?»

– Ведаеце пра датычнасць Алмамбета Анапіяева да крымінальнага свету?

– Чытаў, але адкуль нам ведаць, што ў іх у Кыргызстане робіцца? Следчыя на гэта ёсць – няхай і разбіраюцца.

"Чэмпіянаты свету, Еўропы па барацьбе на паясах Алмамбет праводзіў за свае грошы, бо, як правіла, нацыянальныя віды спорту не фінансуюцца дзяржавай, – дадае **Уладзімір ГРЫШЧАНКАЎ.** *– А што тычыцца крыміналу... Ведаеце, у любога чалавека можна знайсці нейкія цёмныя факты з аўтабіяграфіі, калі пакапацца глыбей. Мы не цікавіліся ні мінулым, ні сучасным Анапіяева. Дапамагаў спорту – ужо добра. Сёння гэты чалавек добры, а заўтра ён можа стаць дрэнным. Да таго ж хачу сказаць, што ў Азіі як былі раней баі, так яны і застаюцца. Адзін клан перамог – значыцца, другі адносіцца ўжо да ворагаў і бандытаў. Паўтаруся: у чалавечым плане з Алмамбетам ніякіх праблем не было. Сёння можна сказаць толькі дзякуй за тое, што ён рабіў для развіцця барацьбы на паясах".*

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ЧУЛІ?

Што купілі за мяжой і колькі грошай патрацілі?

10 і 11 красавіка органы дзяржаўнай статыстыкі будуць праводзіць выбарачнае абследаванне фізічных асоб у аўтадарожных пунктах пропуску праз дзяржмяжу Беларусі.

Пра гэта паведаміла прэс-служба Нацыянальнага статыстычнага камітэта. Абследаванне адбудзецца ў пятніцу, 10 красавіка, з 17.00 да 19.00 і ў суботу, 11 красавіка, з 09.00 да 11.00.

Пытанні будуць задаваць у памежных пунктах пропуску «Брузгі», «Каменны Лог», «Беняконі», «Брэст», «Урбаны», «Новая Гута» і «Макраны». Абследаванне ананімнае, праводзіцца метадам анкетавання.

З-ЗА КРАТАЎ

Статкевіча пазбавілі харчовай перадачы і кароткага спаткання

Адміністрацыя шклоўскай калоніі рэзка ўзмацніла ціск на экс-кандыдата ў прэзідэнты Міколу Статкевіча. Цягам мінулага тыдня яму вынеслі шэраг спагнанняў і склалі на яго восем актаў.

Акрамя таго, Статкевіч пазбаўлены кароткатэрміновага спаткання з жонкай, якое планавалася ў красавіку, а таксама харчовай перадачы. Яшчэ ён быў змешчаны на трое сутак у штрафны ізалятар, а 3 красавіка – на два месяцы пераведзены ў памяшканне камернага тыпу. Пра гэта паведаміла жонка палітвязня Марына Адамовіч.

Паводле яе слоў, у Статкевіча пачаліся праблемы з адміністрацыяй адразу пасля пераводу ў шклоўскую калонію з магілёўскай турмы. Калі ж 24 сакавіка ён напісаў заяву аб адмове ад працы па самаабслугоўванні (мелася на ўвазе прыбіранне тэрыторыі), ціск узмацніўся.

Жонка палітыка не выключае, што супраць яго "рыхтуецца новая справа", у выніку чаго Статкевічу могуць або працягнуць тэрмін пакарання, або зноў перавесці ў турму.

Статкевічу шмат разоў прапаноўвалі напісаць прашэнне аб памілаванні, але кожны раз ён адмаўляўся гэта рабіць.

ТЫМ ЧАСАМ

Пра Статкевіча і апазіцыю

Аляксандр Лукашэнка працягвае сцвярджаць, [illegible] канкурэнтамі не былі?.. Але яны парушылі закон, груба парушылі закон. Гэта было звязана з [illegible] іх. Але гэта нармальная сітуацыя ў грамадстве».

«Ёсць крайняя апазіцыя, [illegible] выпхнуць нейкія групы людзей, каб яны пакутавалі, але толькі не яны. Яны сёння стаяць на каленях [illegible] вадамёты, слёзатачывы газ і г.д. Дай бог, каб гэтага ніколі не было». [illegible]

SOS!

Дом на воде

Пенсионерка, которая живет в Полоцке в микрорайоне «Громы», три года страдает от затопления. Вода из озера Волово медленно, но верно подступает к дому Лидии ГРИЩЕНКО. Уже сгнили доски пола, лаги, рассыпается фундамент, а вода под полом стоит почти постоянно. Чтоб попасть в дом Лидии Михайловны, корреспонденту «Народной Воли» пришлось надеть резиновые сапоги – туфли сразу промокли...

ОФИЦИАЛЬНО

«Район «Громы» для города проблемный»

«Народная Воля» обратилась в городской райисполком с просьбой прокомментировать ситуацию с домом Лидии Грищенко.

Только в этом году Лидия Грищенко пережила пять приборов воды. [illegible]

[illegible]

Полоцк.

Роман ВАСЮКОВИЧ. Фото автора.

ПАЛІТКУХНЯ

Ці з'явіцца ў Беларусі новая камуністычная партыя?

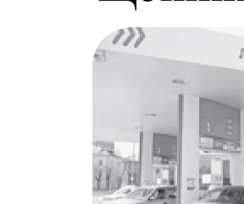
Сёння, 7 красавіка, Вярхоўны суд Беларусі разглядае іскавую заяву заснавальнікаў Беларускай камуністычнай партыі працоўных (БКПП), у сувязі з адмовай Міністэрства юстыцыі ў дзяржаўнай рэгістрацыі гэтай арганізацыі. [illegible]

Антон ВІТАЛЬЕЎ.

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

РЭДКАЯ НАВІНА

Цэннік – уніз

Кошт на 92-гі бензін, які рэалізуецца праз аўтазапраўкі сеткі „Лукойл", паменшыўся да ўзроўню мінулага года.

З 2 красавіка кошт на бензін АІ-92 на ўсіх запраўках „Лукойла" ў Беларусі складае 10.600 рублёў. Такі ўзровень кампанія абяцае трымаць да канца красавіка. Раней паліва на беларускіх запраўках толькі даражэла: апошняе павышэнне коштаў адбылося 13 студзеня і было звязана з ростам курсу долара.

Нагадаем, што пару тыдняў таму старшыня канцэрна „Белнафтахім" **Ігар Ляшэнка** распавёў, што прывязкі цаны паліва да курса долара больш не існуе. Ён паабяцаў, што кошт на паліва будзе „змяняцца дынамічна" і ў выпадку, калі кошт нафты працягне падзенне, кошт паліва „адэкватна будзе зніжацца". Дарэчы, канцэрн „Белнафтахім" устанаўлівае максімальныя розанічныя адпускныя цэны на нафтапрадукты, якія рэалізуюцца праз АЗС: прадаваць паліва танней можна, даражэй – не.

ЕСТЬ ВОПРОС

Как будем отдыхать?

В апреле нас ждут так называемые «длинные выходные», а именно: Радуница, которая приходится на вторник, 21 апреля, – это традиционный государственный выходной. А вот **рабочий день с понедельника, 20 апреля, переносится на субботу, 25 апреля.**

Таким образом, на Радуницу белорусы будут отдыхать четыре дня подряд – с субботы, 18 апреля, по вторник, 21 апреля. Зато в следующую же субботу, 25 числа, нам придется поработать. Других переносов в апреле не предусмотрено. Все остальные выходные и рабочие дни, в том числе и на Пасху, строго совпадают с привычным всем календарем.

ЧУЛІ?

На прыём да доктара – па электроннай чарзе

Ва ўсіх паліклініках Мінска да канца гэтага года плануецца ўкараніць сістэму электроннай чаргі. Пра гэта паведаміла намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення арганізацыі медыцынскай дапамогі Міністэрства аховы здароўя **Людміла Жылевіч.**

Сістэма будзе дзейнічаць па аналогіі з той, што ўжываецца ў банках, і дасць магчымасць упарадкаваць паток пацыентаў і зняць нервовую абстаноўку ў чаканні чаргі. Як адзначыла Людміла Жылевіч, у сістэме аховы здароўя электронная чарга ў чыстым выглядзе працаваць не зможа, паколькі загадзя запраграмаваць час знаходжання пацыента ў доктара немагчыма.

Дарэчы, сістэма электроннай чаргі ўжо функцыянуе ў 39-й паліклініцы Мінска. Пацыент на тэрмінале выбірае функцыянальнае падраздзяленне і чакае сваёй чаргі. Неўзабаве да сістэмы будуць падключаны яшчэ тры сталічныя паліклінікі, а затым і ўсе паліклінікі Мінска.

СІТУАЦЫЯ

Невінаваты, але заплаціш

Магілёўскі праваабаронца просіць Канстытуцыйны суд ліквідаваць калізіі ў законах. Адпаведную заяву **Барыс Бухель** накіраваў на імя старшыні Канстытуцыйнага суда Рэспублікі Беларусь **Пятра Міклашэвіча**.

Размова ідзе пра выпадкі, калі грамадзяне, апраўданыя судом у адміністрацыйных справах, не могуць вярнуць сродкі, якія былі затрачаны імі на паслугі адвакатаў.

Барыс Бухель адзначае, што толькі ў яго практыцы ёсць тры прыклады, калі грамадзяне выйгравалі суды, аднак ніяк не маглі дамагчыся кампенсацыі выдаткаў на паслугі адвакатаў, а таксама іншых выдаткаў у спыненых датычна іх адміністрацыйных працэсах. Гэта справы Валерыя Вусіка, Соф'і Шатоба, а таксама Іны Хамрыцілёвай. Ва ўсіх трох выпадках адміністрацыйныя справы былі спынены праз адсутнасць складу адміністрацыйнага правапарушэння.

"Я сустракаўся са старшынёй Магілёўскага абласнога суда Ігарам Прошкам і размаўляў з ім пра гэта. Ён фактычна прызнаваў наяўнасць гэтых юрыдычных калізій у законах, аднак усё роўна не адважваўся прыняць рашэнне на карысць вышэйзгаданых грамадзян з нагоды кампенсацыі ім выдаткаў на адвакатаў і іншых выдаткаў, якія былі звязаны з судовымі працэсамі", – кажа Барыс Бухель.

На думку праваабаронцы, суддзі, у тым ліку старшыня Магілёўскага абласнога суда, проста баяцца праяўляць ініцыятыву, хаця павінны самі звяртацца ў Канстытуцыйны суд з патрабаваннем прывесці заканадаўства ў парадак.

АФІЦЫЙНА

Качанава не абнадзеіла пенсіянераў

Павышэнне пенсій у Беларусі адбудзецца "пры першай жа фінансавай магчымасці". Пра гэта заявіла журналістам намеснік прэм'ер-міністра **Наталля Качанава.**

Але адкуль возьмуцца гэтыя фінансавыя магчымасці, калі паспяховыя прадпрыемствы ў краіне можна пералічыць па пальцах?

«Калі для гэтага будуць рэальныя фінансавыя магчымасці, мы прымем усе меры, каб павысіць пенсіі», – запэўніла Наталля Качанава. Паводле яе слоў, пытанне павышэння пенсій пастаянна знаходзіцца на кантролі ўрада. Але пакуль грошай на гэта няма.

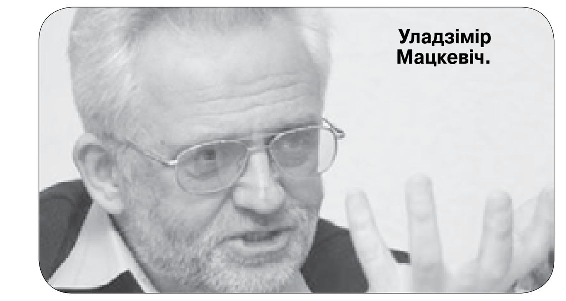
РАЗМОВА НА ТРАІХ

Новая любоў ці шлюб па разліку?

Адносіны паміж Беларуссю і Захадам заўважна пацяплелі, хаця беларускі бок не зрабіў ні кроку назад: палітвязні застаюцца за кратамі, выбарчае заканадаўства – ранейшым, смяротная кара не адменена, хаця менавіта гэта называлася ўмовамі нармалізацыі адносін з Еўропай. Дык што за анамалія здарылася на нашых вачах і прывяла да змены палітычнага надвор'я? Сітуацыю абмяркоўваюць старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі ***Анатоль Лябедзька,*** *а таксама палітолагі* ***Уладзімір Мацкевіч*** *і* ***Валерый Карбалевіч.***

Анатоль Лябедзька.

Уладзімір Мацкевіч.

Валерый Карбалевіч.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Пасля таго як Аляксандр Лукашэнка падараваў канцлеру Германіі Ангеле Меркель кветкі, пачаставаў прэзідэнта Францыі Франсуа Аланда кавай, у Мінску здарылася проста нашэсце чыноўнікаў рознага рангу і ўзроўню. Я гэта называю тыдзень (ці, можа, нават ужо месяц) адчыненых дзвярэй…

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Давайце адразу проста агаворым, што мы не будзем блытаць дыпламатыю і палітыку з, так бы мовіць, паводзінамі прыватных асоб. Бо дыпламатычны пратакол прадугледжвае дзеянні, якія ў стасунках звычайных людзей непрымальныя. Ну, напрыклад, мы дрэнным людзям не паціскаем рукі, калі сустракаемся, а вось Пётр Парашэнка і Уладзімір Пуцін паціскаюць руку адзін аднаму. Але ж гэта не значыць, што паміж імі сяброўскія стасункі ўсталяваліся. Калі прыязджае кіраўнік дзяржавы і гэта жанчына, то пратакол не абавязвае, канешне, але ж дазваляе падараваць ёй кветкі. І гэта нармалёвае, пратакольнае дзеянне. Я ўпэўнены, Ангела Меркель не размаўляла з Аляксандрам Лукашэнкам ні пра што сур'ёзнае.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Але размаўляла намеснік генеральнага сакратара Еўрапейскай службы знешніх дзеянняў Хельга Шміт, спецдакладчык ПАСЕ па Беларусі Андрэа Рыгоні, размаўлялі іншыя...

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Так, канешне. Але… Уявіце сабе бандытаў, якія гатовы адзін аднаго перастраляць, і ім трэба правесці "стрэлку" ў нейкай кавярні. У кавярні ёсць гаспадар, які не належыць ні да адной банды, ні да другой. Банды будуць з ім дамаўляцца нейкім чынам. Можа, не першыя асобы будуць дамаўляцца, а менеджары, выканаўцы, даручэнцы.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Але ж прынцыпова ў Беларусі нічога не змянілася...

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Змянілася знешнепалітычная абстаноўка і кантэкст. І ў гэтым кантэксце Еўропа шукае, намацвае іншую палітыку. І ў гэтай палітыцы, якую вымусіла выпрацоўваць сённяшняя сітуацыя ва Украіне, Беларусі адводзіцца месца, скажам так, разменнай пешкі на шахматнай дошцы. Паглядзіце, Захад змяніў стаўленне да Ірана. Не таму, што іранскі рэжым змяніўся, а таму, што ў гэтай геапалітычнай сітуацыі трэба засцерагчы ад небяспекі пэўныя стратэгічныя накірункі. Тое ж і з Беларуссю.

Валерый КАРБАЛЕВІЧ:

– Мы абмяркоўваем, што адбываецца – каханне ці шлюб па разліку, а я сказаў бы так: адбываецца заляцанне, прычым вельмі асцярожнае, з абодвух бакоў. І галоўны фактар, які ўплывае на гэты працэс, – гэта ўкраінскі крызіс, які значна памяняў сітуацыю ў нашым рэгіёне (і не толькі ў нашым). Калі на коне пытанне вайны, то зразумела, што пытанні геапалітыкі выходзяць на першы план, а ўсе астатнія праблемы, у тым ліку праблемы маральных каштоўнасцяў, адыходзяць на другі. Больш дакладна, мне падаецца, той працэс, які адбываецца, сфармулявала Майра Мора, кіраўнік дыпламатычнага прадстаўніцтва Еўрапейскага Саюза ў Беларусі. Яна сказала, што адбываецца не паляпшэнне адносін – адбываецца нармалізацыя.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Нармалізацыя, але на ўмовах Аляксандра Лукашэнкі?

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Не думаю. Бо, канешне, Лукашэнка праследуе свае інтарэсы. Ён карыстаецца тым, што сёння ў гэтай новай еўрапейскай палітыцы Беларусі адводзіцца месца "цішэй вады, ніжэй травы". Каб яна, крый Божа, не стала хаўрусніцай Расіі супраць Украіны. То бок, забяспечваецца пэўны нейтралітэт Беларусі. Але гэта не нейтралітэт як абраны беларускай уладай шлях. Гэта нейтралітэт, які выбудоўваецца сусветнай еўрапейскай палітыкай. Давайце паглядзім на гісторыю, будзем вучыцца ў гісторыі, хоць гэтага ніхто не любіць. Складаная сітуацыя Другой сусветнай вайны, тое, як бакі выбудоўвалі сваё стаўленне да краін, якія былі стратэгічна істотныя ва ўсіх раскладах, але ж напрамую не ўдзельнічалі ў вайне. Маецца на ўвазе Швецыя, Фінляндыя, Пірэнейскія дзяржавы, Швейцарыя. Па аналогіі – Беларусь сёння патрэбна. Патрэбна менавіта як бессуб'ектная частка гэтага рэгіянальнага раскладу, і ўсе робяць захады, каб яе залагодзіць пэўным чынам. Нават Уладзімір Пуцін уручыў Аляксандру Лукашэнку ўзнагароду, хаця грошай не даў.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Але давайце называць рэчы сваімі імёнамі. Вось гэты нейтралітэт... У яго ёсць нейкі кошт, нейкі цэннік? Чаму нармалізацыя адносін адбываецца на ўмовах Аляксандра Лукашэнкі? Можа так стацца, што "невыязны" Аляксандр Лукашэнка ўжо ў маі паедзе на саміт "Усходняга партнёрства" ў Рыгу, хаця беларускія палітычныя вязні застануцца за кратамі. Можа ўзнікнуць такая сітуацыя, што свабодныя сумленныя выбары як інструмент вырашэння беларускай праблемы наогул знікнуць з парадку дня перамоў. Гэта якраз тое, чаго дабіваюцца беларуская дыпламатыя і Аляксандр Лукашэнка. "Давайце ўспрымайце нас такімі, якія мы ёсць! Пра палітыку, пра правы чалавека гаварыць не будзем. Будзем гаварыць пра гандаль, пра грошы, пра крэдыты..."

Валерый КАРБАЛЕВІЧ:

– Так, нешта падобнае адбываецца. Да гэтага часу сапраўды Еўрапейскі Саюз і ЗША ўвязвалі пытанні праў чалавека, дэмакратыі, палітвязняў з усімі іншымі пытаннямі. Гэта выглядала як умова: пакуль вы не зробіце крокі ў гэтым пытанні – ніякія іншыя пытанні вырашаны не будуць. Цяпер такая ўвязка фактычна знята, і прадстаўнік Дзярждэпартамента ЗША Эрык Рубін, які нядаўна быў у Беларусі, сфармуляваў новы падыход так: маўляў, гэтыя працэсы будуць адбывацца паралельна. То бок пытанні правоў чалавека не здымаюцца з парадку дня перамоў, але і не ўвязваюцца з іншымі, не выстаўляюцца як умова. Вось прынцыповая змена, якая адбылася.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Усё ж такі нейкія новыя магчымасці для Беларусі з'явіліся. Упершыню, відаць, пасля 2010 года Міністэрства замежных спраў можа па праве так называцца, а не працаваць як нейкі аддзел Адміністрацыі прэзідэнта. Але наколькі правільна расстаўлены акцэнты, прыярытэты ў той жа знешняй палітыцы? Мяне некалькі бянтэжыць тая сітуацыя, што беларускі бок ніякім чынам не апелюе да таго ж Будапешцкага мемарандума, якім за вывад ядзернай зброі Расія, ЗША і Вялікабрытанія гарантавалі Беларусі абарону незалежнасці і цэласнасці. Але, як паказаў вопыт Украіны, усе тыя гаранты – проста паперка. Тым не менш ні міністр замежных спраў Уладзімір Макей, ні Аляксандр Лукашэнка не гавораць: "Шаноўныя гаранты нашай бяспекі, давайце будзем фарміраваць нейкі новы змест гэтага дакумента, калі вы не можаце выканаць раней узятыя абавязацельствы..." Затое зноў робяцца нейкія акцэнты на грашах, на нейкіх эканамічных пытаннях, а вось пытанні бяспекі недзе зніклі. Наколькі гэта правільна?

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Гэта дакладна няправільна. Але ж, ведаеце, я падзяляю тое, што можна абмяркоўваць, дзе можна знайсці нейкія лагічныя чыннікі і пэўную паслядоўнасць, і тое, дзе ніякай логікі не бачна. Вернемся, скажам, да праблемы палітвязняў. Прэзідэнта Азербайджана Ільхама Аліева заклікаюць на саміт у Рыгу, хаця там сёння палітвязняў болей, чым у Беларусі. І еўрапейцам прыйдзецца адказваць на пытанне, якое можа задаць беларускае знешнепалітычнае ведамства: "Чаму Азербайджан прысутнічае, а мы – не..." Пачнуць званіць пра двайныя стандарты.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Але да гэтага неяк жа жылі з гэтымі двайнымі стандартамі...

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Не проста жылі. Стандарты, яны ж падзяляюцца. Скажам, стандарты якасці жыцця для сельскай мясцовасці адны, для горада – іншыя. Так і тут – азіяцкі Азербайджан і цэнтральнаеўрапейская Беларусь. Таму і стандарты павінны быць розныя, бо мы жывём трохі ў розных часцях свету, каардынатах, вымярэннях, так скажам. Немагчыма падыходзіць да дзяцей са стандартамі дарослых, да жанчын – са стандартамі мужчын і гэтак далей. Хоць мы ўсе імкнёмся да роўнасці, але ж гэта імкненні, і гэту роўнасць трэба паступова неяк выбудоўваць.

Гэта адзін бок. Другі бок – гэта, сапраўды, Будапешцкія пагадненні. Фактычна яны нават не дэнансаваны (бо дэнансацыя прадугледжвае свядомае стаўленне да гэтага), а проста праігнараваны, выкінуты дэ-факта. І да праблемы ніхто не вяртаецца...

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Украіна патрабавала...

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Пакуль ідзе вайна, мы і не дачакаемся, што да іх хто-небудзь вернецца. Беларускі рэжым вельмі прагматычны. Ён разумее, што паперкі – гэта паперкі. Убачылі (і гэта ўсе зараз убачылі), што Будапешцкія пагадненні – гэта нішто. А тое, што хвалюе беларускі рэжым, – гэта захавацца. І ў гэтай сітуацыі захавацца, абапіраючыся на нейкія міжнародныя дамоўленасці (тым больш што афіцыйны Мінск неаднаразова парушаў уласныя абяцанні), ён ужо не спадзяецца. Таму і лавіруе такім чынам.

Калі мы ўжо засяродзіліся на пытаннях міжнародных дамоўленасцяў і сістэмы міжнароднай бяспекі, якая сёння парушана, то давайце ўявім: калі вайна скончыцца, як новая сістэма бяспекі будзе адбудоўвацца?

Па-першае, Расія апынецца выкінутай з той ролі, якую яна адыгрывала ў сістэме міжнароднай бяспекі па Хельсінкскіх пагадненнях, у Савеце Еўропы, у Савеце Бяспекі ААН. Ужо зразумела, што трываць Расію ў гэтым статусе, у гэтай якасці немагчыма.

Па-другое, Беларусь і Украіна будуць вымушаны шукаць сваё месца ў гэтай сістэме. І таму думаю, што ўжо надышоў час палітыкам (тым, хто прэтэндуе, каб сапраўды на штосьці ўплываць) думаць пра гэту новую сістэму бяспекі.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Такія міжнародныя трэнды, як азербайджанізацыя ці пуцінізацыя сітуацыі ў Беларусі, – наколькі яны рэальныя? Таму што ўсё ж такі перавод Беларусі ў стандарты Азербайджана на практыцы азначае, што палітвязні будуць самі па сабе, гандаль – сам па сабе. З іншага боку, пуцінізацыя, яшчэ большае ўзмацненне прысутнасці Расіі – наколькі гэта можа пагражаць таму працэсу лібералізацыі, які пачаўся з Еўропы?

Валерый КАРБАЛЕВІЧ:

– Працэсу нармалізацыі адносін Беларусі з Захадам не спадарожнічае працэс хоць нейкай касметычнай унутрыпалітычнай лібералізацыі. Тое, што было падчас дыялогу 2008–2010 гадоў, цяпер адсутнічае. Гэта азначае, што сапраўды два працэсы адбываюцца паралельна, і Лукашэнка цвёрда заяўляе, што ніякай унутранай дэмакратызацыі і лібералізацыі не будзе, нягледзячы ні на якія станоўчыя тэндэнцыі ў адносінах з Захадам. Калі параўноўваць Беларусь з Азербайджанам, то дасюль былі тры адрозненні. Першае – што там Азія, а тут Еўропа. Другое – што там нафта, а тут няма. І трэцяе вялікае адрозненне, на якое рэдка звяртаюць увагу, – што беларускі палітычны рэжым быў у ідэалагічным сэнсе вельмі антызаходнім, чаго нельга сказаць ні пра Азербайджан, ні пра Казахстан, ні пра іншыя краіны таго рэгіёна. Ніхто з тамтэйшых кіраўнікоў дзяржаў не выступаў з агрэсіўнымі нападкамі на еўрапейскіх палітыкаў, на Еўропу, на ЗША, а вось Аляксандр Лукашэнка якімі толькі абразамі не здзіўляў...

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Што рабіць прыхільнікам перамен у Беларусі, грамадзянскай супольнасці? Таму што да гэтага працэсу – кветак Меркель і кавы Аланду – лічылася так: выехаў за мяжу, за Брэст, і кожны заходнік – твой сябар, брат, партнёр, аднадумца, які цябе зразумее. Зараз сітуацыя змянілася. На мой погляд, і палітычная апазіцыя, і грамадзянская супольнасць не да канца падрыхтаваны да гэтай новай рэчаіснасці, многія яшчэ спрабуюць ехаць у карэце мінулага.

Уладзімір МАЦКЕВІЧ:

– Я б сказаў, што, па вялікім рахунку, сёння мы маем тое ж, што было раней. Спашлюся на асабісты досвед. Калі я быў актыўным удзельнікам розных міжнародных кантактаў, то пры тым, што сам з'яўляюся правым лібералам і кансерватарам, чамусьці лепш знаходзіў паразуменне з левымі еўрапейскімі палітыкамі. Так што еўрапейцы ніколі не былі для мяне аднолькавымі, на адзін твар. Так і зараз. Са здзіўленнем, канешне, назіраю, як прадстаўнік еўрапейскай супольнасці ў Беларусі спадарыня Майра Мора асабіста вельмі лаяльна ставіцца да беларускага рэжыму. І шмат людзей там, на Захадзе, калыхаюцца разам з "лініяй партыі", так бы мовіць. Але больш цікава, што з намі адбываецца. Сёння рэжым стварае з нас (маю на ўвазе не праўладную частку) сваю кішэнную грамадзянскую супольнасць. Якім чынам? Не купляючы, а проста прываблiваючы шэраг арганізацый, высоўваючы асобныя арганізацыі, надаючы ім псеўдаапазіцыйнасці, але заахвочваючы ўдзельнічаць у розных прадзяржаўных рэчах. Адна справа, калі гэта адбываецца з арганізацыямі маргіналаў, іншая справа, калі гэта адбываецца з паважанымі структурамі і экспертамі. Калі дзеля таго, каб падвысіць свой рэйтынг, аўтарытэт, людзі гатовы быць лаяльнымі на ўсялякіх ток-шоу беларускіх тэлеканалаў і гэтак далей. Прычым робіцца селекцыя людзей. Запрашаюць, як яны кажуць, "вменяемых". Гэта, кажуць, любімы выраз кіраўніка АНТ Рыгора Кісяля: "Ты же вменяемый человек, хоть оппозиционер". І чалавек думае: "Сапраўды, я ж "вменяемый". І пачынаецца прыкладна тое, што сёння некаторыя лібералы гавораць у Расіі пра гібель Барыса Нямцова: маўляў, Пуціну нявыгадна, гэта нехта іншы, можа, украінцы... І калі ты даеш слабіну ў разуменні таго, што з табой робяць, – табой можна маніпуляваць, што заўгодна рабіць. Я вельмі баюся сёння, што і наша апазіцыя, і наша грамадзянская супольнасць, ну і простыя людзі, не ангажаваныя ў рэжым, могуць паддацца гэтым маніпуляцыям.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– Гэта і называецца "працэс пуцінізацыі". Нешта наша ўлада пераймае ў Расіі, нешта яшчэ раней было пастаўлена на паток. Што тут можна рабіць?

Валерый КАРБАЛЕВІЧ:

– Безумоўна, нейкія аналогіі ёсць, але ёсць і прынцыповыя адрозненні ад пуцінскага рэжыму. Лукашэнкаўскі рэжым не здольны на тонкую гульню, у яго гэта дрэнна атрымліваецца. У Расіі штучна ствараюць апазіцыйныя партыі – правая апазіцыя, левая апазіцыя, а беларускі рэжым больш просты і больш брутальны. Але я трошкі пра іншае хачу сказаць. ... Ну, не можа Еўропа падтрымліваць ці падштурхоўваць дэмакратыю, калі дэмакратыя не патрэбна самому беларускаму народу. Вось гэта галоўная, фундаментальная, кардынальная праблема. Калі б тут, у Беларусі, пачало нешта адбывацца, каб з'явіўся нейкі запыт на дэмакратыю, нейкія пратэсты, нейкія канфлікты, я думаю, што ў гэтай сітуацыі стаўленне Захаду да беларускай сітуацыі памянялася б.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА:

– А можа, пасля Украіны ўсё наадварот? Можа, напалохаюцца?..

Валерый КАРБАЛЕВІЧ:

– Ва ўсялякім разе Захад вымушаны быў бы рэагаваць. А калі тут, у нас, "мертвая зыбь", што яны могуць зрабіць? Вось і ідуць па шляху супрацоўніцтва з рэжымам. Без нашага ўдзелу Захад не з'яўляецца і не будзе з'яўляцца фактарам перамен у Беларусі.

Запісала Ганна КРАСУЛІНА.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

Уладзімір АРЛОЎ:

"Трэба не плакаць, а памятаць"

11 красавіка ў сталічнай галерэі "Ў" вядомы беларускі пісьменнік Уладзімір Арлоў прэзентуе сваю новую кнігу "Імёны Свабоды".

Гісторыі, сабраныя ў кнізе пра самых розных асоб, чытаюцца на адным дыханні. Кранальныя, шчымлівыя, сумныя. Пра кожнага – усяго дзве старонкі тэксту. Але такія, што нават слёзы наварочваюцца.

– Плакаць не трэба, – гаворыць Арлоў. – *Трэба памятаць.*

Напэўна, варта ўзгадаць, што гэтая кніжка калісьці вырасла з аднайменнай праграмы, якая гучала на хвалях Беларускай службы Радыё Свабода. У эфіры я павінен быў быць не больш за дзве хвіліны. Вось прыкладна столькі і займае чытанне аднаго тэксту ў кнізе.

Дарэчы, гэта ўжо трэцяе выданне "Імёнаў Свабоды". Першае з'явілася восем гадоў таму.

– І паколькі ніхто не ўзяўся за працяг, я вырашыў працягнуць справу, – распавядае пісьменнік. *– Гістарычная частка кнігі амаль уся засталася, але выданне істотна дапрацавана. У зборніку з'явілася сорак новых імёнаў.*

Сярод герояў кнігі не толькі вядомыя асобы, але і тыя, чыіх прозвішчаў няма ў энцыклапедыях. Усе яны змагаліся за свабоду ў розных яе вымярэннях і ўвасабленнях.

– Гэта і палітыкі, і паўстанцкія правадыры, і творцы, – мастакі, літаратары, кампазітары, – грамадскія дзеячы, айцы БНР і БССР, лёс якіх быў аднолькава трагічны ў савецкай імперыі, – тлумачыць пісьменнік. – *Яны неабавязкова беларусы альбо неабавязкова ліцвіны, калі казаць пра XVIII – пачатак XIX стагоддзя, калі яшчэ не было беларускай нацыянальнай свядомасці. І калі яны нарадзіліся не тут, то Беларусь стала для іх другой радзімай. Першае, што яднае маіх герояў, – барацьба за свабоду. Другое – тое, што гэтыя людзі нейкім чынам паўплывалі на мяне, на мой светапогляд, характар. І трэцяе – жыццёвы шлях маіх герояў завяршыўся.*

Дарэчы, памятаю анекдатычны выпадак на прэзентацыі аднаго з першых выданняў, калі адна дама пачала істэрычна абурацца, што ў кнізе няма ніводнага радка пра ***Станіслава Шушкевіча*** *і* ***Зянона Пазьняка****. Я яе ледзь супакоіў і сказаў: "Дай ім Бог яшчэ доўгага жыцця!"*

Падчас працы над кнігай не абышлося і без містычных з'яў.

– Калі працуеш над кнігай, дзе сабрана столькі своеасаблівых, неардынарных асоб, то неяк непазбежна сутыкаешся з падзеямі звышнатуральнымі, – прызнаецца Уладзімір Арлоў. – *Твае героі пачынаюць нагадваць пра сябе, прысутнічаюць побач. І гэта моцна ўражвала і мяне, і мастака Генадзя Мацура. Я пра такія рэчы больш падрабязна распавядаю на прэзентацыях. А цяпер раскажу толькі адзін выпадак. Калі працавалі над некалькімі партрэтамі паўстанцаў 1831 года, былі неабачліва прамоўлены некалькі слоў, і раптам значная частка кнігі проста знікла: па экране камп'ютара замест літар пабеглі жучкі-павучкі, і прыйшлося гэтую сотню старонак збіраць зноў па файліку. Пасля гэтага мы далі сабе слова ніколі больш не абмяркоўваць сваіх герояў.*

Дарэчы, я не першы раз сутыкаюся з такімі звышнатуральнымі рэчамі ў сваёй літаратурнай працы. Калі працаваў над "Таямніцамі полацкай гісторыі" і пісаў пра адну ведзьму, пакараную ў XVII стагоддзі, то не мог зняць ксеракопію архіўнага дакумента: на дзесяці розных ксераксах пасярэдзіне старонкі атрымлівалася толькі чорная пляма!

Новае выданне "Імёнаў Свабоды" пабачыла свет напрыканцы сакавіка. На мінулых выхадных адбылася першая прэзентацыя выдання ў Брэсце. Бліжэйшым часам Уладзімір Арлоў мае намер аб'ехаць з кнігай амаль усе абласныя цэнтры. Так што не прапусціце!

Марына КОКТЫШ.

ПАЙМЕННА

Кніга "Імёны Свабоды" пачынаецца з эсэ пра **Тадэвуша Рэйтана** – палітыка, які выступіў супраць ганебнага расійскага пратэктарату над Вялікім Княствам Літоўскім і першага падзелу Рэчы Паспалітай. Гэта першы беларускі палітык, які абвясціў галадоўку пратэсту – супраць пастановы сойму пра перадачу ўсходніх беларускіх зямель Расійскай імперыі.

Сярод герояў – **Рыгор Барадулін, Генадзь Бураўкін, Арына Вячорка, Яўген Будзінас, Ігар Германчук, Арлен Кашкурэвіч, Пётр Марцаў, Уладзімір Пузыня, Галіна Сямдзянава, Мікола Трухан, Генадзь Грушавы, Анатоль Грыцкевіч, Сяржук Вітушка, Міхал Шарамет** і многія іншыя. Ёсць у кнізе эсэ і пра колішняга аўтара "Народнай Волі", вядомага эканаміста, прафесара **Уладзіміра Андрэевіча Кулажанку** і ягонага сына Генадзя, які ў свой час не вярнуўся з Афганістана. Адзін з апошніх тэкстаў – пра **Міхала Жызнеўскага**.

Завяршаецца "Імёны Свабоды" аповедам пра родную бабулю пісьменніка – **Аўгінню Дзянісаву.**

"Яна была тым чалавекам, ад якога я яшчэ зусім малым атрымаў не толькі першыя ўрокі беларускай мовы, гісторыі, але і прышчэпку праўды і вольнадумства. Бабуля, напрыклад, любіла пакпіць, калі па радыё абяцалі "дагнаць і перагнаць Амерыку". "Дагонім, дагонім, – казала яна. – Босымі бегчы лягчэй..."

Усяго ў кнізе сабрана 300 кароткіх гістарычных партрэтаў герояў беларускай свабоды.

НЕ ПРАПУСЦІЦЕ!

Пачатак сталічнай прэзентацыі кнігі Уладзіміра Арлова – у 19 гадзін.

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСА

Не будзе малака без спраўнага быка

КРИК ДУШИ!

За что?..

Владимир ПУШКАРЬ. г.Поставы.

НА ЎЛАСНЫМ ВОПЫЦЕ

Пра каго клапоціцца Міністэрства аховы здароўя?

Аляксандра БАТУРЫНА. Мінск.

ОБСУДИМ

Своими налогами мы уже оплачиваем лечение

С уважением – Николай ГАНКЕВИЧ. г.Орша.

УЛЫБНИТЕСЬ

МЫСЛИ ВСЛУХ

Проблемы, прикрытые парадом

Григорий Иванович ЗАКРЕВСКИЙ. Минск.

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

Сможет ли Татьяна Зносок изменить законодательство?

Олег ВОЛЧЕК, руководитель правозащитного центра «Правовая помощь населению» (г.Киев, Украина.).

МНЕНИЕ

Без потрясений...

Леонид РОССИЯНСКИЙ, ветеран Великой Отечественной войны.

ТАК ДУМАЮ...

Ці не прыйшоў час замяніць свята...

З павагай да Вас – Мікола КАНАХОВІЧ, грамадзянін Беларусі. г.Пружаны.

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

ПАМЯТЬ

40 дней без Немцова

28 февраля весь мир облетела весть о том, что убит известный российский оппозиционер Борис Немцов.

ИЗ БЕСЕД С ДМИТРИЕМ ГОРДОНОМ

Борис НЕМЦОВ:

«Когда вступил в должность, цена нефти в 35 долларов выглядела несбыточной мечтой...»

«Вошли мы с Ельциным в гастроном, а там бабушки – набросились на него с кулаками и палками»

«Ельцин «назначил» меня преемником: «Я уже старый, больной, а у меня сердце, а он молодой парень, вырос и будет вместо меня»

«Есть такая фрейдистская теория: у Ельцина не было сына, а он хотел и увидел его во мне»

«Я тебя сейчас пристрелю!» – закричал Коржаков»

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

ЭКСПЕРЫМЕНТ

Чэк разам з выпіскай

Брэстчанам разам з выпіскай з бальніцы будуць выдаваць чэк з указаннем сумы, якую дзяржава выдаткавала на іх лячэнне. Новаўвядзенне прыдумалі ў Брэсцкай цэнтральнай гарбальніцы. Брэсцкае абласное ўпраўленне аховы здароўя ўжо рэкамендавала пераняць такую практыку ўсім медыцынскім установам рэгіёна.

Зараз у Брэсцкай цэнтральнай гарбальніцы стаіць стэнд, на якім пазначаны сумы, у якія абыходзіцца дзяржаве «бясплатнае» лячэнне пацыентаў. У прыватнасці, на стэндзе паказаны кошт сутачнага знаходжання ў аддзяленнях, харчавання, аналізаў і працэдур. Адно койка-месца ў суткі абыходзіцца дзяржаве ў 400 тысяч беларускіх рублёў, у рэанімацыі прыкладна ў 7 разоў даражэй – каля 3 мільёнаў рублёў. У будучыні кіраўніцтва бальніцы плануе ўключыць гэтыя сумы ў медыцынскія дакументы, якія выдаюцца пацыенту пры выпісцы. Паводле слоў галоўнага ўрача Брэста і Брэсцкага раёна Людмілы Вішнік, калі пацыенты на свае вочы бачаць каласальныя выдаткі дзяржавы на нібыта «бясплатную» медыцыну, яны пачынаюць значна больш беражліва ставіцца да маёмасці медыцынскіх устаноў.

ДЫПКУР'ЕР

Падаражэлі турыстычныя візы ў Вялікабрытанію

Вялікабрытанія прыняла рашэнне павялічыць памер візавага збору і ўвесці новы, медыцынскі, збор для атрымальнікаў доўгатэрміновых віз.

Кошт турыстычнай візы вырас на 2 фунты стэрлінгаў – да 85 фунтаў, а кошт двухгадовай турыстычнай візы падымецца на 24 фунты – да 324 фунтаў. Акадэмічная віза падаражэла ўдвая – да 162 фунтаў. А кароткатэрміновыя навучальныя візы, якія раней былі бясплатнымі, будуць каштаваць 85 фунтаў.

Менш за ўсё падаражэлі візы для журналістаў і бізнесменаў. Цяпер яны каштуюць 535 фунтаў, у той час як раней яны каштавалі 514 фунтаў.

Новы ж медыцынскі збор будуць плаціць атрымальнікі доўгатэрміновых навучальных, працоўных і сямейных віз (на тэрмін больш за паўгода). Памер збору складае 150 фунтаў у год для студэнтаў і 200 фунтаў для астатніх катэгорый наведвальнікаў Брытанскіх астравоў. Дарэчы, купля медыцынскай страхоўкі не пазбаўляе ад неабходнасці плаціць збор. Больш за тое, мясцовыя ўлады рэкамендуюць турыстам мець пры сабе страхоўку, паколькі ў адваротным выпадку яны будуць плаціць за медпаслугі ў Вялікабрытаніі 150% іх кошту.

Сам медыцынскі збор неабходна выплачваць пры падачы дакументаў на візу. А вось калі ў выдачы візы будзе адмоўлена, то медыцынскі збор будзе аўтаматычна вернуты.

Новыя правілы распаўсюджваюцца ў тым ліку і на тых падарожнікаў, якія падаўжаюць візы ў Вялікабрытаніі.

ЦЕНЫ

Плохие новости с почты

Министерство экономики Беларуси приняло решение об увеличении предельных максимальных тарифов на ряд услуг почтовой и электросвязи общего пользования.

В частности, ежемесячная абонементная плата за принадлежащий физическим лицам основной телефон с повременной оплатой для физических лиц в апреле составит 21 тысячу рублей вместо нынешних 17,65 тысячи, повременная плата за каждую полную или неполную минуту соединения – 51 рубль вместо прежних 44,6.

Изменились тарифы и на другие услуги. Так, пересылка по почте внутренних простых отправлений в виде почтовой карточки, письма или бандероли массой до 20 г для физических лиц будет стоить 3,6 тысячи рублей (ранее – 2,4 тысячи), за каждые последующие полные или неполные 20 г массы придется доплатить 300 рублей (ранее – 200 рублей).

Постановление Минэкономики вступает в силу уже на этой неделе.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Рэпер Серёга: «Я ни за кого не голосовал...»

Белорусский музыкант, рэпер Серега, ставший известным благодаря своему «Черному бумеру», признался в эфире радио «Говорит Москва», что не ходит на выборы, так как от его голоса ничего не зависит.

– А кто ваш президент?

– Мой президент... Я ни за кого не голосовал. Не верю никому.

– Ваш президент по паспорту?

– У меня белорусский паспорт. Имеете в виду, что мой президент Лукашенко?

– Вы не участвовали в выборах? Или не голосовали за конкретных людей?

– Нет, я не участвовал в выборах.

– Это была принципиальная позиция или просто лень?

– И то, и другое. Я прекрасно понимаю, что в таком виде, в каком существует избирательная система, мой голос ничего не решает.

БАРЫСУ КІТУ – 105 ГАДОЎ

Лёс стагоддзя ў лёсе чалавека

Барыс Кіт, дзякуючы якому шмат хто ў свеце даведаўся пра Беларусь, на сваёй Радзіме доўгі час быў амаль невядомы. Сёння імя гэтага выдатнага вучонага, настаўніка, шчырага і адкрытага чалавека, лёс якога адлюстроўвае цэлую эпоху, ведаюць многія. І ў гэтым – вялікая заслуга пісьменніцы і даследчыцы літаратуры Лідзіі Сымонаўны Савік. Барыс Кіт, пра якога ідзе гаворка, не раз у гутарцы з ёй казаў: "Дзякуючы вам я вярнуўся ў Беларусь".

З нагоды 105-гадовага юбілею Барыса Уладзіміравіча, які ён адзначыў учора, Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" распытала Лідзію САВІК, як жа адбывалася гэтае вяртанне слыннага сына Беларусі на радзіму.

Знаёмства з Барысам Кітам

На пачатку 1990-х гадоў, калі Беларусь неспадзявана атрымала незалежнасць, нас – даследчыкаў літаратуры – дапусцілі да архіваў КДБ: мы вывучалі тыя страшныя архівы і вярталі імёны рэпрэсаваных і расстраляных пісьменнікаў у нашу літаратурную гісторыю. Тады я даведалася, што вельмі шмат нашых пісьменнікаў з'ехала пасля вайны ў замежжа і найбольш іх жыве ў ЗША. На той час нават мы, даследчыкі літаратуры, мала што ведалі пра іх – хіба імёны. Таму творчасць замежных пісьменнікаў выклікала вельмі вялікую цікавасць. І ў мяне нарадзілася магчымасць паехаць у Амерыку: Інстытут літаратуры Акадэміі навук, дзе я працавала, камандзіраваў збіраць матэрыялы пра пісьменнікаў беларускага замежжа, і вынікам стала мая кніга "Пакліканыя", шэраг нарысаў, артыкулаў аб набытках беларускіх эмігрантаў у культуры, навуцы, гісторыі, мастацтве і грамадскім жыцці.

У ЗША я паехала па выкліку Масея Сяднёва, аднаго з нашых таленавітых пісьменнікаў, які жыў непадалёку ад Нью-Ёрка, у Глен-Кове, і сябраваў з Барысам Кітам. І так здарылася, што, калі я прыехала да Масея і спынілася ў яго доме (гэта было якраз перад Новым, 1992-м, годам), да яго ў госці завітаў Барыс Кіт. Ён ехаў з Канады, дзе яму ўручылі дыплом акадэміка Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі.

У Беларусі яго імя не было шырока вядомае, хаця трошкі мы ўжо пра яго ведалі з публікацый Адама Мальдзіса ды Яўгена Лецкі. А тут я ўпершыню яго пабачыла і пачула! Ён так добра гаварыў па-беларуску! У нас на Бацькаўшчыне такой мовы не пачуў бы. Яна была такая мяккая, такая прыгожая, так арганічна лілася з яго вуснаў! Барыс Кіт вельмі мяне зацікавіў, і ўражанне было такое, што я гэтага чалавека ўжо вельмі даўно ведаю. З ім было вельмі проста і лёгка, нягледзячы на тое, што ён быў вядомым у навуковым свеце вучоным. Масей Сяднёў расказаў яму, што Інстытут літаратуры прыслаў мяне займацца яго творчасцю і дзейнасцю, і Барыс Кіт зацікавіўся. Ужо з'ехаўшы з Глен-Кова, ён тэлефанаваў мне, а потым запрасіў да сябе ў Франкфурт, дзе на той час жыў, каб распавесці пра сваё жыццё.

Жыццё як гісторыя

Ён так цікава расказваў, што я, можна сказаць, нават нічога і не запісвала, а толькі сядзела і слухала. Найперш сама асоба Барыса Кіта незвычайная. У яго лёсе ўвасабляецца лёс нашай Бацькаўшчыны і падзеі апошняга стагоддзя. А ён жа самы звычайны беларускі хлопец з сялянскай сям'і. Яго бацька з вёскі пад Карэлічамі – цяпер гэта адна з карэліцкіх вуліц – паехаў на заробкі, як многія беларусы ў тыя часы, у Пецярбург, дзе Барыс Кіт і нарадзіўся. Але ўжо ў 1918 годзе сям'я вярнулася на малую радзіму, бо пачалася рэвалюцыя, грамадзянская вайна, было вельмі цяжкае становішча.

Тут Кіт пасля заканчэння школы ў Карэлічах пайшоў вучыцца ў Навагрудскую беларускую гімназію. Гэта было трошкі далекавата ад Агароднікаў, дзе жыла сям'я, але бацька адвёз яго ў гэтую гімназію і сказаў: ну, сын, вучыся, бо я табе асабліва нічым дапамагчы не магу. Бо чым мог звычайны селянін дапамагчы? І вось з гэтага часу і пачалося станаўленне Барыса Кіта як асобы, якую мы цяпер ведаем. Скончыўшы Навагрудскую гімназію, ён паступіў у Віленскі ўніверсітэт, дзе скончыў фізіка-матэматычны факультэт, працаваў у Віленскай беларускай гімназіі выкладчыкам матэматыкі, потым узначальваў гэтую гімназію. Калі Заходняя Беларусь апынулася пад уладай Польшчы, палякі пачалі закрываць беларускія гімназіі. У сувязі з перадачай Віленскага краю Літве Кіт перавёз Віленскую беларускую гімназію ў Навагрудскую, потым – наадварот, каб захаваць навучанне дзяцей па-беларуску.

Ён увесь час клапаціўся пра навучанне нашых дзяцей на беларускім грунце, на беларускай гісторыі. Ужо перад самай вайной яго прызначылі інспектарам школ па Баранавіцкай акрузе. І на той час Барыс Кіт паспеў ужо адкрыць шмат беларускіх школак. І пазней, у час вайны, ён працягваў працаваць настаўнікам. У Маладзечне ён адкрыў адміністрацыйна-гандлёвы тэхнікум, дзе вучыў беларускіх юнакоў і дзяўчат і тым самым выратоўваў іх ад угону ў Германію, бо, калі яны вучыліся, іх немцы не чапалі. Прычым вучыў дзяцей па інстытуцкай праграме.

Барыс Кіт увесь час займаўся беларускімі справамі, вучыў дзяцей і ніякім чынам не супрацоўнічаў з немцамі. Пазней, калі пасля 50 гадоў пражывання за мяжой ён вярнуўся на радзіму і ў нас была з ім сустрэча ў Маладзечне, то і настаўнікі, і яго былыя вучні ўспаміналі, як ён навучаў дзяцей беларускай гісторыі, беларускай песні, арганізоўваў беларускі аркестр, – нідзе не было ўпамінанняў ні пра Гітлера, ні пра Сталіна. Але па савецкіх законах усе тыя, хто працаваў у школе настаўнікам падчас акупацыі, лічыліся калабарантамі, здраднікамі, нібыта яны супрацоўнічалі з немцамі.

Шмат нашых людзей, у тым ліку пісьменнікаў, якія трапілі ў 1930-я гады ў ГУЛаг і пасля выйшлі на волю з розных прычын, у прыватнасці Арсеннева, і той жа Сяднёў, і Антон Адамовіч, і многія іншыя, таксама працавалі падчас вайны на карысць беларускай нацыянальнай ідэі, працавалі пад сцягам Беларускай Народнай Рэспублікі, імкнуліся нейкім чынам усё-ткі дабіцца незалежнасці Беларусі. Яны добра ўсведамлялі, што з імі будзе, калі вернецца савецкая ўлада, і таму вымушаны былі пайсці ў эміграцыю, каб не апынуцца зноў у савецкім ГУЛагу.

Кіту ж за ягоную беларускую ідэйнасць ужо давялося пасядзець і ў польскай турме, і ў нямецкай, не хапала трапіць яшчэ і ў ГУЛаг... І ён таксама пайшоў у выгнанне. Вялікая колькасць беларусаў эмігрыравала. Кіт адзін з першых з беларусаў змог трапіць у ЗША. Ён з маленькім сынам і жонкай пераехаў у Саўт-Рывер і заснаваў там беларускую калонію. У яго доме быў перавалачны пункт беларусаў, якія з лагераў для перамешчаных асоб у Германіі пераязджалі ў ЗША. Ён слаў ім запрашэнні, сустракаў іх і дапамагаў ім вырашаць пытанні з жыллём і працай.

У ЗША сам ён пачынаў працаваць на фармацэўтычнай фірме, бо быў выдатным і хімікам, і фізікам, і матэматыкам. А потым ужо з Саўт-Рывера ён з сям'ёй пераехаў у Лос-Анджэлес, і пры дапамозе польскіх і ўкраінскіх знаёмых уладкаваўся на работу ў фірму, якая займалася касмічнымі даследаваннямі. Там ён прапрацаваў больш за 25 гадоў, стаўшы адным з вынаходнікаў касмічнага паліва. І я памятаю, як на святкаванні ягонага 90-годдзя тагачасны амерыканскі амбасадар Джордж Кроўл у выступленні сказаў, што Амерыка вельмі ўдзячная амерыканскаму беларусу за тое, што ён дапамог амерыканцам паляцець на Месяц. Барыс Кіт матэматычна разлічваў гэтую траекторыю.

Не пісаць пра яго немагчыма!

Пра ўсё гэта мне Кіт пачаў расказваць, калі я апынулася ў яго ў Франкфурце-на-Майне. І хаця я займалася даследаваннямі літаратуры, перада мной апынуўся такі незвычайны беларус, незвычайны чалавек, што не напісаць пра яго я проста не магла. Вярнуўшыся, я пачала пісаць нарысы, якія змяшчаліся ў газеце "Голас Радзімы", і ён атрымліваў гэтую газету. З гэтых нарысаў у мяне атрымалася кніжка "Вяртанне".

А потым мне давялося другі раз да яго паехаць. Мы ездзілі з ім у Ляймен, гэта недалёка ад Гайдэльберга. Там быў наш беларускі музей, які арганізаваў у сваёй кватэры наш выдатны пісьменнік Юрый Попка (Жывіца). Там былі і нацыянальнае наша адзенне, і выданні, што друкавала наша эміграцыя, – самыя розныя матэрыялы пра жыццё беларускай дыяспары. На жаль, Юрый Попка памёр, і музея больш няма. Улады Ляймена прасілі, каб беларусы або забралі музей да сябе, або прыслалі чалавека, які працаваў бы ў гэтым музеі, але нічога гэтага не адбылося...

Заўжды, калі я прыязджала ў Франкфурт да Барыса Кіта, ён мяне вазіў па ўсіх слаўтых мясцінах, замках Германіі. Вельмі цікавыя былі паездкі, я яму за гэта вельмі ўдзячная.

У мой другі візіт Барыс Кіт перадаў свой архіў у Навагрудскі краязнаўчы музей, я атрымала больш матэрыялаў па яго жыцці і да яго 85-годдзя выдала ўжо больш-менш фундаментальную кнігу "Космас беларуса". Потым былі і іншыя выданні.

У Барыса Уладзіміравіча неверагодная памяць. Калі ён мне звоніць ці я яму званю, ён можа пералічыць усе імёны, перадаць усім прывітанні. І даўнія падзеі ён памятае вельмі добра і цікава апавядае. Сам сябе ён не раз называў "хадзячым сведкам XX стагоддзя". Таму яго расказы, безумоўна, – важная крыніца ведаў. Гэтыя расказы я супастаўляла з гісторыяй Заходняй Беларусі таго часу, калі ён там працаваў. Шмат інфармацыі было з яго ўласных архіваў. Многае можна было пачытаць па лёсах тых людзей, што побач з ім працавалі, сябравалі з ім, былі яго вучнямі, і я магла звяраць яго сведчанні з іхнімі, супастаўляць з гістарычнымі матэрыяламі.

Калі я ўпершыню знаёмілася з яго жыццём, мяне найбольш уразіла яго беларуская дзейнасць падчас вайны, тое, што ён, скончыўшы Віленскі ўніверсітэт, найперш выбраў для сябе працу настаўніка. Колькі мы з ім ні гаварылі, ён заўсёды згадваў, што прафесія настаўніка для яго самая галоўная. Пра многіх слаўтых вучоных свету ён мог сказаць: гэта быў мой вучань! І вельмі важна, што ён столькі зрабіў!

Мяне асабліва ўразілі гэтыя яго прастата, абаяльнасць, даступнасць – ні з кім сярод знаёмых я сябе так вольна, спакойна не адчувала. З ім можна гаварыць пра ўсё! Ён столькі ведае пра слаўтых вучоных, з якімі разам працаваў у Амерыцы! Ён быў абраны ганаровым акадэмікам шэрагу еўрапейскіх акадэмій, уваходзіць у многія навуковыя таварыствы, яго ведалі і ведаюць многія еўрапейскія вучоныя.

З кожным чалавекам ён знаходзіў агульную мову: і людзям цікава з ім, і яму з людзьмі. Яго чалавечнасць, глыбокая інтэлігентнасць, адукаванасць – гэта асабліва прыцягвае да яго людзей. Барыс Кіт вельмі дасведчаны ў гісторыі – не толькі Беларусі, але і гісторыі свету: ён жа аб'ездзіў увесь божы свет – Індыю, Японію, не гаворачы пра Амерыку ці Еўропу. Адзінае, што яму не дазвалялі прыязджаць у Беларусь амаль 50 гадоў...

Гэта незвычайная асоба не толькі як беларус, але як чалавек свету, грамадзянін свету. Валодаючы рознымі мовамі, ён адчуваў сябе дома паўсюль. Маштаб, значнасць гэтай асобы адчувалі ўсе. У яго лёсе адлюстравалася ўся наша беларуская гісторыя. Гэтым ён прывабіў мяне і іншых, што пісалі пра яго. Беларускія пісьменнікі, паэты прысвяцілі яму свае творы: Васіль Быкаў, Рыгор Барадулін, Сяргей Законнікаў, Вольга Іпатава, многія іншыя... Шмат хто да яго прыязджаў, і ён вельмі гасцінна ўсіх сустракаў, заўсёды з вялікай радасцю.

Вяртанне праз паўстагоддзя

Калі ўлада перамянілася і Беларусь быццам стала незалежная, нашы беларусы-эмігранты ўрэшце асмеліліся прыязджаць дамоў. Амаль 50 гадоў яны баяліся нават трымаць сувязь, перапісвацца са сваімі сваякамі, якія тут жылі, таму што быў перасled. Барыс Кіт тады прыехаў упершыню пасля 50 гадоў адсутнасці на Бацькаўшчыне, і ў Маладзечне была з ім вельмі кранальная сустрэча. Тады быў жывы яшчэ наш выдатны вучоны, краязнавец Генадзь Каханоўскі, былі жывыя яго вучні мастак Кастусь Харашэвіч, прафесар медыцыны Пётр Маркавіч Кузюковіч... Многія яго вучні з Паставаў, з Маладзечна сабраліся на сустрэчу са сваім настаўнікам. Упершыню за доўгі час ён нарэшце змог пабачыцца з імі.

Калі Барыс Кіт прыязджаў першы раз у Беларусь, у яго была ідэя стварыць беларускі ўніверсітэт па прыкладзе еўрапейскіх, з філіяламі ва ўсіх больш-менш буйных гарадах Беларусі. Ён са сваім адвакатам пачаў рассылаць у самыя багатыя фундацыі Еўропы і Амерыкі просьбы дапамагчы ў адкрыцці такога нацыянальнага ўніверсітэта. Разаслалі такіх просьбаў вельмі многа, і ўсё ўжо, напэўна, атрымалася, але для Беларусі настаў іншы час, і ўмовы былі неспрыяльныя.

Другі раз Барыс Кіт прыязджаў на пасяджэнне Міжнароднай акадэміі навук і мастацтваў Еўразіі – ён быў яе віцэ-прэзідэнтам. Тады яго прымалі "Бацькаўшчына", Акадэмія навук Беларусі, ён сустрэўся з братам і сястрой, з многімі былымі вучнямі.

Ад юбілею да юбілею

Мы адзначалі яго 90-годдзе выданнем юбілейнага альбома, які змяшчаў шмат вельмі добрых і рэдкіх здымкаў. Прадмову напісаў Васіль Быкаў, ёсць у альбоме вершы Вольгі Іпатавай, Рыгора Барадуліна. Да 95-годдзя выйшла кніга "Грамадзянін свету", для якой я збірала матэрыялы. Гэта ўспаміны пра Барыса Кіта слаўтых вучоных з усяго свету, што з ім сустракаліся. Вельмі шмат яны гаварылі пра тое, колькі зрабіў Барыс Кіт для навукі, але самае галоўнае, што ён праслаўляў Беларусь, бо ўсе ведалі, што ён, славуты вучоны, з Беларусі. Дасканала валодаючы англійскай, нямецкай, французскай, рускай мовамі, ён выдатна валодаў беларускай і ў Беларусі размаўляў толькі на ёй.

Ёсць у гэтай кнізе і вельмі цікавыя ўспаміны самога Кіта, запісаныя Васілём Быкавым – таксама, можна сказаць, грамадзянінам свету. Яны жылі з Ірынай Міхайлаўнай цэлы год у Франкфурце і амаль штодня сустракаліся з Барысам Уладзіміравічам. Васіль Быкаў вельмі высока цаніў Барыса Кіта, падарыў яму кніжкі з кранальнымі надпісамі...

Стагоддзе Барыса Кіта мы адзначалі шырока, Згуртаванне "Бацькаўшчына" арганізавала вялікую вечарыну і сумесна з Саюзам беларускіх пісьменнікаў выдала кнігу "Зорны шлях", я яе ўкладала, пісала прадмову. А самае галоўнае, што да гэтага юбілею нам з Вольгай Іпатавай удалося ў яго школе ў Навагрудку адкрыць невялікі музей Барыса Кіта. Калісьці гэта была беларуская гімназія, якую ён будаваў разам з бацькамі сваіх вучняў, ён быў там выкладчыкам матэматыкі і дырэктарам. Яшчэ раней на гэтым будынку ўлады Навагрудка з нашай ініцыятывы адкрылі мемарыяльную дошку, прысвечаную Барысу Кіту.

Цяпер Кіту ўжо 105 гадоў, ён жыве па-ранейшаму ў Франкфурце-на-Майне. Нядаўна малодшы сын Віктар, прафесар і вядомы хірург, прыязджаў яго адведаць. На вялікі жаль, старэйшы сын ужо памёр... (Нарадзіўся 4 лістапада 1941 года на Беларусі, памёр 4 лістапада 2009 года ў Вашынгтоне. Ён быў доктарам навук, займаў высокую пасаду ў НАСА.)

Барыс Кіт – асоба сусветная, грамадзянін свету, яго ведаюць у шмат якіх краінах, і паўсюль ён заяўляў пра сябе як пра беларуса. Ён для ўсіх прыклад: як кожнаму з нас трэба самому сябе ствараць, найперш як асобу, сцвярджаць сябе як чалавека. І таму дзякаваць Богу, што яму ўжо 105 гадоў, што ён жывы і поўны сілы, энергіі, што ў яго выдатная памяць. Дзякуй Богу, што ў нас атрымалася вярнуць яго імя на Радзіму!

Гутарыла Алеся БАШАРЫМАВА, прэс-сакратар МГА "ЗБС "Бацькаўшчына".

СВЕЦКАЕ ЖЫЦЦЁ

Паліна ПАЛАНЕЙЧЫК: "Правінцыяльныя канцэрты больш утульныя"

У мінулую нядзелю маладая беларуская спявачка Паліна Рэспубліка выступіла ў Наваполацку.

Паглядзець на знакамітую бардэсу ў гарадскі Цэнтр культуры прыйшло каля ста чалавек. У асноўным гэта была моладзь: школьнікі, студэнты, рабочыя мясцовых прадпрыемстваў. Кошт квітка на канцэрт складаў ад 90 да 110 тысяч.

– Я першы раз у Наваполацку і паспела пабываць у мясцовай кавярні "Смайл", – адразу распавяла публіцы спявачка. *– Мяне прыемна здзівіў асартымент і кошты. Ніколі не бачыла, каб у адным месцы гатавалі сушы, дранікі і бліны з мёдам... Напэўна, усе кухні свету там былі.*

На канцэрце гучалі вядомыя песні "Лета", "Вышэй за неба", "Твітэр" і іншыя. Паліна сама піша музыку і тэксты на беларускай, рускай, украінскай і французскай мовах. Падчас сустрэчы спявачка адказвала на пытанні прысутных і распавядала пра сваю творчасць. Натуральна, пацікавіліся ў спявачкі яе незвычайным псеўданімам.

– Ведаеце, мне падаецца, што няправільна ўвогуле было выбіраць такі псеўданім, – смяецца спявачка. *– Мой брат жартуе, што нашу краіну назвалі ў мой гонар. Ён кажа: "Паліна Рэспубліка Беларусь". Таму з назвай усё адносна.*

Дарэчы, у псеўданіма спявачкі свая гісторыя. Праўда, да Беларусі ён не мае ніякага дачынення. Аднойчы, гуляючы па Мінску з сябрамі, Паліна праходзіла міма амбасады Лівана. Вопратка спявачкі была тых жа колераў, што і сцяг гэтай краіны. Сябры пажартавалі: маўляў, глядзі, твая рэспубліка! З таго часу гэтая мянушка і прычапілася.

Паводле слоў Паліны, яна задаволена колькасцю людзей, якія прыходзяць на канцэрты ў правінцыі.

– У Мінску апошнім часам менш збіраецца людзей на канцэртах, – распавядае спявачка. *– Прыемна бачыць, што на канцэрт прыходзіць не выпадковая публіка, а людзі, якія ведаюць тэксты маіх песень.*

Паліне падабаецца, што ў малых гарадах можна ладзіць канцэрты ў мясцовых дамах культуры.

– Выступленне атрымліваецца больш утульнае як для публікі, так і для выканаўцы, – адзначыла спявачка. *– Нашы канцэрты не камерцыйныя, і таму мы зацікаўлены ў павышэнні культурнага ўзроўню любога горада.*

Нягледзячы на тое, што музыка займае амаль увесь час спявачкі, дзяўчына не забывае пра асабістае жыццё. Яе малады чалавек ужо прывык да насычанай творчай дзейнасці сяброўкі.

– Калі мы з ім пазнаёміліся, творчасць ужо была часткай майго жыцця, – распавядае "Народнай Волі" спявачка. *– Таму ён цяпер не раўнуе мяне да канцэртаў...*

Раман ВАСЮКОВІЧ.
Фота аўтара.
г.Наваполацк.

З асабістай справы

Паліна Рэспубліка (сапраўднае імя Паліна Юр'еўна Паланейчык) нарадзілася 8 красавіка 1994 года ў Мінску. Беларуская спявачка. Рэпертуар Паліны складаецца пераважна з уласных песень; выконвае песні на беларускай, рускай, украінскай і французскай мовах.

Займалася жаночым футболам. Мае музычную адукацыю па класе фартэпіяна. Цяпер вучыцца ў Беларускай акадэміі мастацтваў па спецыяльнасці "рэжысура тэлебачання".

У 2011 годзе стала пераможцай на 18-м фестывалі аўтарскай песні «Бардаўская восень» у Бельск-Падляску (Польшча), пасля чаго дала дзясяткі канцэртаў у Беларусі і за яе межамі.

Народная Воля http://www.nv-online.info 7 КРАСАВІКА 2015 г.

З-ПАД ПЯРА

Артылерыйская краіна Беларусь

Волкаў М.А. Артылерыя Нясвіжскага замка. Мінск: А.М.Янушкевіч, 2015. 188 с.

Багатыя традыцыі вайсковай справы на Беларусі абумоўлены гістарычна. У розныя часы з усіх бакоў меліся пагрозы, якім патрэбна было супрацьстаяць. Гэта і рабілі нашы продкі, што дазволіла выстаяць народу ў віхурах вякоў. Таму зводзіць пачатак беларускай арміі да 23 лютага 1918 г. – гэта значыць не толькі фальсіфікаваць, але і моцна збядняць нашу гісторыю, да таго ж адмаўляючы самім сабе ў памяці пра мужнасць і годнасць супляменнікаў.

Аднак калі за савецкім часам азначаная тэматыка па зразумелых прычынах абміналася, дык сёння выклікае павышаны інтарэс у самага шырокага кола аматараў гісторыі. Праўда, не так і шмат спецыялістаў шчыруюць на гэтай дзялянцы. Тым не менш радуе, што да вядомых ужо Генадзя Сагановіча, Юрася Бохана, Мікалая Плавінскага, якія маюць асобныя кнігі, далучаюцца і маладзейшыя даследчыкі.

Самым свежым выданнем тут з'яўляецца грунтоўны аповед з экскурсам у еўрапейскі кантэкст супрацоўніка Інстытута гісторыі НАН Беларусі Міколы Волкава, які за адносна непрацяглы час навуковай біяграфіі змог у пошуках матэрыялаў наведаць архівы многіх краін і апублікаваць у Беларусі і за мяжой нямала вынікаў сваіх даследаванняў.

Шырокая геаграфія навуковай дзейнасці М.Волкава – не самамэта, а вымушаная неабходнасць. Як і іншыя матэрыяльна-культурныя багацці нашага народа, зброя Радзівілаўскага замка расцягвалася прыхаднямі, і цяпер дзе яе толькі няма: у Расіі, Польшчы, Швецыі... А з гармат на сённяшні дзень толькі адна, калі не ўлічваць некалькі знойдзеных нядаўна ў замкавым рове ствалоў гакаўніц, – у Нясвіжскім музеі!

Складанасць працы М.Волкава заключаецца яшчэ і ў нелінейнасці гісторыі нясвіжскай артылерыі. То шведы (1706), то маскоўцы (1771) знішчалі арсенал. Але Радзівілы не скупіліся на яго аднаўленне.

Увогуле аўтар не толькі паэтапна прасочвае развіццё артылерыйскай справы ў Нясвіжскім замку, але і вялікую ўвагу надае сумежным аспектам, у прыватнасці мастацкаму. Дый хіба можна было яго абмінуць, калі Радзівілы любілі сваім гарматам даваць уласныя імёны!

Паколькі тэма сама па сабе не з простых, М.Волкаў склаў слоўнік тэрмінаў, які асабліва дапаможа неафітам. Натуральна, тэма патрабавала насычанасці ілюстрацыямі, якія зроблены ў добрай паліграфіі. Таму ў чытачоў будзе магчымасць завочна паглядзець на экспанаты розных, перадусім замежных, музеяў.

У цэлым кніга М.Волкава на канкрэтным прыкладзе, найбольш яскравым і каларытным, адкрывае яшчэ адну старонку ў невычэрпнай гісторыі Беларусі.

Анатоль ТРАФІМЧЫК.

ДАЛІКАТНАЯ ТЭМА: ГІСТАРЫЧНЫ РАКУРС

Вялікі секс у Вялікім Княстве

Чаму ў XVI–XVII стагоддзях ліцвінскія жанчыны лічыліся самымі разбэшчанымі ў Еўропе?
Як у грамадстве ставіліся да цнатлівасці?
Ці была забаронена прастытуцыя?
*На гэтыя і шэраг іншых пытанняў адказвае гісторык **Наталля СЛІЖ**, аўтар кнігі «Шлюбныя і пазашлюбныя стасункі шляхты Вялікага Княства Літоўскага ў XVI–XVII стст.».*

– Мая першая асацыяцыя з перыядам, які вы разглядаеце, – гісторыя кахання Жыгімонта Аўгуста і Барбары Радзівіл. Як да іх ставіліся сучаснікі?

– Для таго часу гэтыя стасункі лічыліся непрымальнымі. Спадчыннік польскага караля ўзяў шлюб з удавой, меў з ёй сексуальныя адносіны да шлюбу! Гэта супярэчыла кансерватыўнай польскай маралі.

Наогул, царква дазваляла секс толькі ў пэўныя дні (напрыклад, падчас посту ўсялякія стасункі забараняліся). Не дазвалялася публічна паказваць аголенае цела. Праўда, некаторыя людзі парушалі гэтыя забароны. Спачатку каяліся, а потым зноў грашылі.

Але паміж вернікамі розных веравызнанняў існавалі адрозненні. Каталікі лічылі неабходным секс толькі для нараджэння дзяцей. Як кажуць, колькі дзяцей нарадзілася, столькі разоў мужчына мог выконваць свой абавязак (каталіцкая традыцыя грунтавалася яшчэ на працах Св. Аўгусціна, Фамы Аквінскага). А Лютэр, пачынальнік Рэфармацыі і пратэстантызму, лічыў, што сям'я патрэбна яшчэ і для задавальнення сексуальных патрэб мужа і жонкі. Для пратэстантаў шлюб не з'яўляўся такой таямніцай, як для каталікоў. Ды і да разводаў яны ставіліся спакойна.

Не будзем забывацца, што ў той час ліцвінкі лічыліся самымі разбэшчанымі ў Еўропе.

– Няўжо яны, у адрозненне ад палячак або немак, чыталі "Камасутру"?

– Не, гэты тэкст пераклалі на англійскую мову толькі напрыканцы XIX стагоддзя. Але абыходзіліся без яго. Лёгкія паводзіны жанчын-ліцвінак можна патлумачыць тым, што нашы жанчыны былі больш свабоднымі ў эканамічным плане, таму не абавязкова залежалі ад мужа.

Італьянскі нунцый пісаў у Ватыкан, што ліцвінкі такія разбэшчаныя, што падчас падарожжаў спяць упокат побач з мужчынамі. Між тым цэнтрам еўрапейскай прастытуцыі з'яўляўся Рым. З Ватыкана "жрыцы кахання" былі выгнаны толькі ў другой палове XVI стагоддзя. У іх нават мелася свая іерархія: жрыцы для эліты і вулічныя гандляркі сваім целам (у ВКЛ такога падзелу не існавала). Прастытуткі на Захадзе, як, дарэчы, і ў Асманскай імперыі, плацілі падаткі. То бок фактычна былі легалізаваны.

– А ў Вялікім Княстве Літоўскім?

– Прастытуцыя была афіцыйна забаронена. Зразумела, яна існавала, хоць была развіта менш, чым у Еўропе. У ВКЛ прастытуткі пераважна сустракаліся ў гарадах: пры корчмах, пры пастаялых дварах (на тэрыторыі княства гарады былі менш развіты, чым на захадзе). Праўда, статыстычных звестак пра гэтую з'яву захавалася няшмат. Напрыклад, да нашага часу з XVI стагоддзя дайшлі толькі магістрацкія кнігі Вільні і Коўна (у большасці гарадоў яны не захаваліся). Ды і не ўсе пытанні траплялі ў суд.

– Вы кажаце, што ў Еўропе жанчын-ліцвінак лічылі разбэшчанымі. А як у грамадстве ставіліся да цнатлівасці?

– Цнатлівасць нявесты пачала высока цаніцца з сярэдзіны XVI стагоддзя, што звязана з усталяваннем інстытута шлюбу. А яе захаванне стала абавязковым з часоў Контррэфармацыі. У тыя часы царква прапагандавала ідэю, што манаскі стан лепшы для чалавека, але з-за прыроднай хціваcці дазваляўся шлюб.

У Еўропе існаваў звычай "ранішні падарунак" (раніцай дзяўчына атрымлівала падарунак за сваю цнатлівасць). У ВКЛ у XVI стагоддзі заканадаўча была замацавана такая практыка: калі жанчына прыносіла ў сям'ю пасаг, яна атрымлівала вену – гэта забеспячэнне на выпадак смерці мужа, запісвалася падвоеная сума пасагу на 1/3 маёмасці. Даследуючы дакументы, знайшла толькі адну згадку, калі муж аддзячыў жонку выплатамі за яе цнатлівасць перад вяселлем.

– Паколькі цнатлівасць цанілася высока, жаніх і нявеста бачыліся толькі перад вяселлем?

– Не, шляхта (асабліва дробная) гадавалася ў сваім асяроддзі. Таму будучыя жаніх і нявеста мелі добрыя магчымасці для знаёмства і доўгіх заляцанняў. Шляхціц Самуэль Маскевіч, які на пачатку XVII стагоддзя ўдзельнічаў у паходах на Маскву, пісаў у сваім "Дыярыушы": "Маскалі па-жыдоўску жэняцца, амаль не бачацца перад вяселлем". У нас такога не было.

– Яшчэ са школьных часоў памятаю карціну "Няроўны шлюб". Такія выпадкі здараліся?

– Толькі калі гаворка ішла пра сацыяльны стан жаніха і нявесты. У ідэале ён мусіў супадаць. Напрыклад, Леў Сапега пачынаў сваю кар'еру на ўзроўні аршанскага падстарасты, а толькі пазней стаў дзяржаўным канцлерам. Як патэнцыяльны жаніх ён мог быць цікавы Радзівілам толькі на гэтай пасадзе. Дарэчы, прадстаўнікі гэтага магнацкага роду выкарыстоўвалі інстытут шлюбу для сямейных стратэгій. Вядомы прыклад, калі сын віленскага ваяводы і канцлера ВКЛ Мікалая Радзівіла – Станіслаў ажаніўся з дачкой уплывовага і заможнага кракаўскага мешчаніна Якуба Бонера – Магдаленай. Але яе сям'я адыгрывала значную ролю пры двары Жыгімонта Старога. Бедныя шляхціцы маглі ўзяць шлюб з багатымі мяшчанкамі. Але наогул шлюбы рэдка заключаліся па ўзаемных пачуццях.

А вось няроўных шлюбаў па ўзросце амаль не сустракалася. Жанчыны выходзілі замуж ужо ў 16 гадоў, але мужчынам было рана браць шлюб у 18. Таму часцей за ўсё розніца паміж жаніхом і нявестай складала гадоў дзесяць.

– А як жа 70-гадовы Ягайла, які ў XV стагоддзі ўзяў шлюб з 17-гадовай Соф'яй Гальшанскай?

– А вы ўпэўнены, што менавіта ён быў бацькам сваіх дзяцей? У трох папярэдніх шлюбах ён не меў нашчадкаў. Не здзіўлюся, калі іх рэальным бацькам быў нехта іншы. Нават са згоды Ягайлы – усё ж такі яму трэба было мець спадчынніка. Але праўду мы ніколі не даведаемся: наўрад ці палякі дазволяць зрабіць генетычную экспертызу.

– Ягайла меў чатыры жонкі. Іван Жахлівы – ажно шэсць. А звычайныя шляхціцы?

– Наўрад ці хтосьці са шляхціцаў мог паводзіць сябе як маскоўскі цар: пакарыстацца адной жонкай і ўзяць сабе іншую. А для разводу патрабавалася ўважлівая прычына (імпатэнцыя, дрэннае сумеснае жыццё). Без яе развод не мог адбыцца (сваякі жонкі не дазволілі б). Паколькі працягласць жыцця была невялікай (прыкладна да 50, а то і менш), мужчына мог мець максімум тры-чатыры шлюбы (згодна з праваслаўнай традыцыяй, іх магло быць не больш за тры). Зрэдчас сустракаліся прыклады бігаміі, калі мужчына, не развёўшыся са сваёй жонкай, жыў з іншай жанчынай. Праўда, існаваў тэрмін даўніны. Калі адзін з сужэнцаў знікаў больш як на пяць гадоў, можна было браць другі шлюб.

– Ці сустракаліся ў ВКЛ "героі" кшталту Сіняй Барады, які забіваў сваіх жонак?

– У XVIII стагоддзі аднаго з Радзівілаў, які здзекаваўся са сваіх жонак, давялося браць пад апеку. Але ён быў псіхічна хворым чалавекам. Забойствы, якія адбываліся працяглы час і не раскрываліся, магла здзяйсніць хіба залётная група. Усе астатнія злачынствы такога кшталту раскрываліся вельмі хутка. Людзей мелася мала, прастора была надзвычай замкнёная, таму жыццё чалавека з'яўлялася вельмі публічным (усе яго дзеянні і ўчынкі былі навідавоку). Нават смерць станавілася публічнай падзеяй. Калі чалавек адчуваў сябе блага, ён клікаў сваякоў і суседзяў. Апошняя воля агучвалася ў іх прысутнасці.

– Ці моцна змянілася сямейнае жыццё ліцвінаў за чатыры-пяць стагоддзяў?

– У нечым усё засталося без змен. Напрыклад, у XVI–XVII стагоддзях да жанчын заўсёды прад'яўлялі большыя патрабаванні ў галіне маралі, чым да мужчын. Але кожная эпоха стварае свае падыходы, свае ідэалы і стэрэатыпы. Напрыклад, у XVIII стагоддзі, калі надышлі часы Асветніцтва, нармальнай (але не для павятовай шляхты) лічылася сітуацыя, калі жанчына нараджала дзяцей не толькі ад мужа, але і ад каханка. У пэўнай ступені гэта звязана з разбэшчанасцю караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага, які меў шмат каханак і пазашлюбных дзяцей. Але гэта ўжо тэма іншай публікацыі.

Гутарыў Максім ПЛОТНІКАЎ.

ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ

Вдова Якова НАУМЕНКО: «Надо просто жить...»

*Почти три года назад в Украине убили народного артиста Беларуси **Якова Науменко**. Это была какая-то дикая случайность. Он поехал в Севастополь к морю – отдохнуть вместе с сыном и заодно навестить племянниц. Вечером во время прогулки по городу с сыном и племянницей остановился послушать какого-то уличного музыканта. И неожиданно из толпы получил сильнейший удар по голове. Затем еще один, такой же мощный. Артист не удержался на ногах и при падении ударился головой о тротуарную плитку. Местные врачи пытались спасти его жизнь, вытащить из комы. Но увы... В Минск певца привезли уже в гробу... Якову Науменко было всего лишь 53 года. Сразу после смерти артиста в Севастополе возбудили уголовное дело по статье «Умышленное убийство». Чем закончилось расследование? Об этом «Народная Воля» расспросила вдову артиста **Аллу Коломиец-Шеину**.*

– Дело передано российскому следователю, – *рассказала Алла Яковлевна.* – Уголовное дело уже насчитывает 16 томов. По словам следователя, когда нет конкретного умысла, когда проверяемые версии отпадают одна за одной и единственной причиной произошедшего остается трагическая случайность, искать преступника труднее всего. Есть маленькая вероятность, что тот, кто это сделал, когда-нибудь все повторит. И таким образом по аналогии можно будет выйти на его след. Но по опыту тех же следователей такие случайные убийства раскрываются очень плохо.

– Алла Яковлевна, мне рассказывали, что были конкретные люди, которых подозревали в убийстве вашего мужа...

– Следователи внимательно изучили удар, который свалил Яшу с ног. И пришли к выводу, что такие удары используют в кикбоксинге. Они всегда заканчиваются смертью. От них как бы сплющивается мозг. Такие удары отрабатывают очень долго, и похоже, что человек, напавший на Яшу, отлично владел этой техникой. Все свидетели, которых опросило следствие, видели нападавшего только с затылка. По их словам, он был плотного, мощного телосложения, высокий. А рост Яши – 176... Был момент, когда задержали похожего по описанию человека, но оказалось, что у него алиби – в это время он находился совершенно в другом месте. Еще был случай, когда арестовали молодого человека, бармена, который подобным ударом свалил с ног какого-то парня и тот тоже умер. Поскольку удары были очень схожи, следователи плотно подошли к вопросу возможной причастности этого человека к гибели Яши. Знаю, что даже какие-то параллельные дела проверяли на предмет схожести.

– Дело передали российскому следователю из-за того, что Крым вошел в состав России?

– Да. Я так поняла, что после этого на многие должности были назначены россияне. Это уже третий следователь. Первый еще до событий в Крыму уволился из органов. У меня нет никаких претензий к следствию. Работа была проведена большая, но конкретного результата пока нет. К сожалению, Яша оказался не в то время и не в том месте...

– Знаю, что вы планировали издать диск с песнями мужа. Реализовалась ли эта идея?

– Была такая мысль, но мне самой достаточно сложно это сделать с финансовой точки зрения. И потом, я не технарь. Обращаться к кому-то мне неловко. Это все-таки большая работа. Я могу попросить, а человеку будет неловко мне отказать, и он возьмется, но я не люблю оставаться в долгу.

– Алла Яковлевна, а как вы сами теперь живете? По-прежнему в доме под Жодино? С хозяйством справляетесь?

– После ухода Яши я решила, что, наверное, буду продавать дом. Из оставшихся денег попыталась привести его в порядок. У нас большой участок – 25 соток, все время что-то надо делать. А я сама не владела ни газонокосилкой, ни другой техникой – не знала даже, с какой стороны к ней подходить. Могла включить только свет, утюг и микроволновку. Даже кухонный комбайн, на котором трется картошка, – и тот Яша запускал! Он считал, что меня к технике подпускать нельзя – у меня мощная энергетика, и она может сломаться. В компьютере знала по необходимости три кнопки. Поэтому пришлось все постигать самой. С нуля.

– И газонокосилку освоили?

– Огромную газонокосилку отдала соседу, а себе в рассрочку купила более женский вариант, овладела и бензиновым триммером. Приспособилась!

Пока сил хватает – буду тянуть. Я на пенсии. А продать дом и оказаться снова в городской коробке – уже просто не смогу так. Я теперь человек природы. Ко мне сюда и экскурсии ходят – смотреть на дизайн, на кусты, на цветы. Говорят, что у меня здесь, как в Ботаническом саду! Так что приезжайте!

– Вы как-то говорили, что вам регулярно снится муж...

– Время от времени он приходит в снах. С большой любовью. И каждый раз я у него спрашиваю: ну теперь ты уже насовсем пришел? И он уверяет: да, на сей раз вернулся навсегда...

Иногда мне кажется, что он просто предупреждает меня о болезнях. Потому что вскоре после некоторых снов я не сильно, но заболевала...

Первое время после смерти Яши было очень тяжело. У меня случилась депрессия. Я жестко держала себя в руках на похоронах – думала: только б не сорваться. Зато потом как меня носило!.. В любом месте могла разрыдаться. Иду по участку и рыдаю. Полю розарий и плачу.

Сейчас я уже почти спокойно переношу одиночество. Оно у меня насыщено работой: внутренней, внешней, физической. К тому же у меня много знакомых, друзей. Меня не оставляют одну: звонят, приезжают. У меня очень хорошие соседи. Они помогают во всем, поддерживают. Даже в магазин возят – потому что мы все-таки далековато от города, еще туда я добегу, а обратно с поклажей уже тяжеловато...

– Алла Яковлевна, а как с депрессией справились? Знаю людей, которые после смерти своих близких очень изменились и до сих пор не могут прийти в себя...

– Мне очень помог один монах. В течение полутора лет он меня поддерживал, объяснял многие вещи. Мы с Яшей занимались эзотерикой, много читали в этом направлении. Я была готова к восприятию информации и серьезно относилась к советам и рекомендациям. И когда нашла точку опоры, потихоньку стала оживать внутренне. Ведь мир не ограничивается только нашим представлением о том, что мы видим вокруг. На самом деле человек бессмертен и душа его бессмертна. Мы приходим сюда на время, чтобы получить опыт. И когда ты все это начинаешь осознавать, ощущение огромной утраты немножко нивелируется, и ты понимаешь, что ничего не исчезло. Все есть, но в другой ипостаси. Просто временно ты должен развиваться самостоятельно.

Я пришла к выводу, что надо просто жить – есть такие слова в Яшиной песне. Совсем недавно поняла сакральный смысл этой фразы. Мы приходим сюда жить. И должны продолжать жить, несмотря ни на что...

Марина КОКТЫШ.

ПА-ЗА СЦЭНАЙ

Кацярына ЯВОРСКАЯ: "Не хачу быць падобнай на ўсіх!"

Актрыса Купалаўскага тэатра Кацярына Яворская плануе адкрыць уласную інтэрнэт-краму.

– У вольны ад працы час я люблю займацца хэндмэйдам – рабіць рэчы сваімі рукамі, – *распавяла актрыса «Народнай Волі».* – Мае бацькі, архітэктары, неяк падарылі мне манекен. У мяне няма канструктарскай адукацыі, і я не магу зрабіць выкрайку на паперы. Але я мадэлюю прама на манекене, прыклаўшы да яго кавалак тканіны.

Я люблю ўсё незвычайнае. Гадоў з трынаццаці я пачала перашываць і канструяваць вопратку са старых рэчаў. Я дагэтуль не хачу быць падобнай на ўсіх! І ўвесь час нешта прыдумляю. З незвычайнага, напрыклад, магу ўспомніць, як пашыла паліто з пятнаццаці гальштукаў мужа, са старых джынсаў – кардыган. Я люблю спалучаць вязанне, шоўк і мех, адчуваць розніцу паміж фактурай і тэкстурай.

Актрыса, дарэчы, шые і майструе не толькі для сябе.

– Мае вырабы носяць мае сябры і ў Беларусі, і ў Францыі, – гаворыць Кацярына. – Нядаўна адзін з маіх шалікаў ручной работы, у якім спалучаюцца шоўк, трыкатаж і мех, пераплыў акіян, і яго з задавальненнем носіць мая сяброўка ў Амерыцы.

Апошнім часам думаю пра тое, што ад любімага хобі можна атрымліваць даход, таму хачу адкрыць сваю інтэрнэт-краму.

З асабістай справы

Нарадзілася 12 студзеня 1977 года ў Мінску.

У 1998 годзе скончыла тэатральны факультэт Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў па спецыяльнасці «Акцёрскае мастацтва драматычнага тэатра і кіно» (курс народнага артыста Беларусі В.М.Раеўскага).

З гэтага ж года працуе ў тэатры.

Занята ў спектаклях «Вячэра з прыдуркам», «Translations», «Выкраданне Еўропы, альбо Тэатр Уршулі Радзівіл», "Лістапад. Андэрсен".

Таццяна БЕРАЗОЎСКАЯ.

УВАГА!

Вясновы букет можа аказацца вельмі дарагім

Вось-вось у красавіцкім лесе з'явяцца вясновыя першацветы – сон-трава, пралескі, ландышы і многія іншыя.

Нагадваем, што некаторыя з гэтых раслін занесены ў Чырвоную кнігу, таму збор іх забаронены і з'яўляецца адміністрацыйным правапарушэннем. Штраф у такім выпадку складае ад 20 да 50 базавых велічынь.

ЭКСПЕРЫМЕНТ

"У футбол не гуляе ніхто"

Былы галоўны трэнер ФК «Гомель» **Аляксей Мяркулаў** падзяліўся сваімі ўражаннямі ад прагулкі па горадзе.

– Вырашыў правесці эксперымент. Увечары прайшоў пешшу па дыяганалі ўвесь Савецкі раён Гомеля. Дарэчы, гэты раён заўсёды быў самым футбольным у Гомелі. Дастаткова сказаць, што з гэтага раёна Аляксандр Кульчы, браты Градабоевы, Вячаслаў Ляўчук. Мне было цікава, ці гуляюць дзеці ў дварах у футбол. Вынік мяне шакіраваў – не гуляе ніхто! У той жа час асноўныя рухальныя навыкі ў савецкіх дзяцей развіваліся менавіта праз вулічныя гульні. Затым, прыходзячы ў ДЮСШ, хлопчык атрымліваў футбольную адукацыю, трэнеры праводзілі своеасаблівую «агранку». Але важнасць дваровага футбола пераацаніць немагчыма, – прызнаўся вядомы трэнер.

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ

Пересадка комнатных растений: пять главных правил

Как и когда нужно пересаживать комнатные растения? Запомните пять основных правил, которыми следует руководствоваться цветоводам-любителям.

Правило 1.
А нужна ли пересадка?

Прежде чем затеять такую серьезную работу, убедитесь, что она действительно нужна вашим растениям. Существует целый ряд признаков, позволяющих понять, нужна ли вашим цветам пересадка. Главный показатель – растению тесно в горшке. Возможно, зелени стало так много, что земли и не видно. Не исключено, что в последнее время у него стали видны корни и цветок буквально «выпрыгивает».

Перевернув горшок, аккуратно выньте растение вместе с земляным комом. Если корни оплели землю, это явный признак необходимости пересадки. К месту она окажется и в том случае, если растение не прибавляет в росте, несмотря на удобрения и подкормки, вы уже несколько лет не меняли почву или просто надеетесь, что после пересадки ваш цветок сделает скачок в росте.

Правило 2.
Выбираем новый горшок

Пересадка комнатных растений – не такое простое занятие, как это может показаться на первый взгляд. Сперва нужно выбрать новый горшок. Его размер определить легко: старый горшок должен входить в новый так, чтобы по бокам оставалось еще около сантиметра свободного пространства. Если вы выберете слишком большую емкость для вашего растения, то оно, скорее всего, будет смотреться в нем нелепо и чувствовать себя неуютно.

Если вы используете старый глиняный горшок, то перед пересадкой хорошо промойте его теплой водой при помощи щетки. Если вы купили новый горшок, то лучше всего его замочить на ночь в воде.

Правило 3.
Выбираем грунт

Не любая земля подойдет для пересадки комнатных растений. Самый простой путь – обратиться в специализированный магазин, где продают семена и грунт, и попросить специальную смесь земли для определенного вида растений. Таких смесей сейчас продается достаточно много. Можно купить универсальную смесь, а можно остановить свой выбор на земле, на которой указано «для бегоний», «для азалий», «для пальм» и других.

Вы можете выбрать земляной грунт, однако помимо такой традиционной земли существуют еще смеси для комнатных растений на основе торфа или торфа с песком. Более опытные цветоводы могут отдать предпочтение дерновой земле. Ее нельзя использовать просто так – сперва необходимо добавить органические вещества, удобрения, известь и песок и провести определенные процедуры по стерилизации. Поэтому для новичков такой способ не очень подходит.

С осторожностью отнеситесь к универсальному садовому грунту. Та земля, которая хорошо подойдет для растений в открытом грунте, может оказаться губительной для нежных комнатных растений, так как может оказаться зараженной вредителями или болезнетворными микроорганизмами, которые в домашнем тепле начнут активно размножаться.

Правило 4.
Три способа пересадки

Пересаживать растения можно тремя основными способами:

собственно пересадка (корневая система максимально очищается от субстрата),

перевалка (ком земли, в котором находятся корни растения, сохраняется и также пересаживается в новый горшок),

замена верхнего слоя (разрыхление и/или замена верхнего слоя земли в горшке с цветком, если собственно пересадка или перевалка невозможны).

Чаще всего под пересадкой комнатных растений мы подразумеваем перевалку. При этом способе меньше травмируются корни растения, а все главные правила пересадки сохраняются. Пересаживая растение, закройте дренажное отверстие в горшке черепком, кусочком тонкого пенопласта или москитной сеткой в несколько слоев. На дно сперва необходимо насыпать дренаж, а сверху – примерно двухсантиметровый слой земли. Ее потребуется такое количество, чтобы установленный в горшке корневой ком был в итоге полностью прикрыт землей и до края горшка еще оставалось 1–2 сантиметра.

Вытащив растение из старого горшка, оцените состояние корней и либо отправляйте цветок вместе с комом в новый горшок, либо слегка очистите корни вилкой, цапкой или острым ножом. Такая очистка может понадобиться, если корни слабо развиты и почти не видны, либо если они, напротив, слишком сильно опутали земляной ком. Обработав корневую систему (если вы пересаживаете комнатные растения не методом перевалки, а собственно пересадкой, то промыв и обрезав корни), вы можете поместить цветок в центр нового горшка и, придерживая его, засыпать грунтом, после чего стоит пальцами уплотнить землю по периметру горшка и обильно полить растение. Заканчивая пересадку, можно сверху насыпать слой дренажа, который создаст нужный микроклимат вашему растению.

Если вы планируете заменить верхний слой почвы, то аккуратно снимите несколько сантиметров земли из горшка. Если растение маленькое или среднее, достаточно 2 сантиметров, если большое – следует снять 5 см грунта. На ее место подсыпается новая смесь, и растение обильно поливается.

Правило 5.
Влияние Луны и... любви

Некоторые цветоводы предпочитают пересаживать растения в определенные лунные дни. Считается, что они легче приживаются, если помещены в новые «домики» при растущей Луне, особенно если она находилась в «плодородных» знаках Зодиака: Раке, Тельце, Весах, Рыбах, Скорпионе, Козероге.

Наиболее удачные дни для пересадки комнатных растений в 2015-м году:

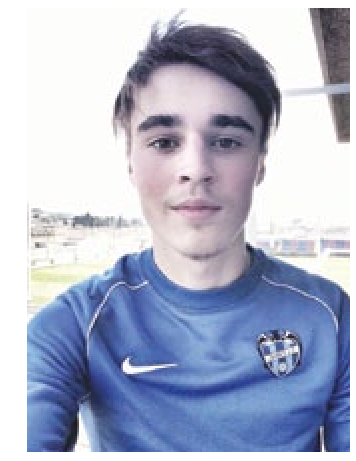
12 мая; 8, 9 июня; 6, 7 сентября; 4, 8, 31 октября; 1 ноября.

Однако самое важное, утверждают многие любители комнатных растений, это даже не состояние Луны в момент пересадки, а ваше настроение. Растение хорошо приживется и будет еще долго радовать хозяина, если пересажено с любовью. С цветком необходимо обращаться как с живым существом, разговаривать с ним, создавать необходимый эмоциональный фон, утверждают специалисты.

НОВЫЯ ІМЁНЫ

Андрэй ХЛЕБАСОЛАЎ: «Сыну ў Іспаніі яшчэ працаваць і працаваць»

*16-гадовы беларускі футбаліст **Міраслаў ХЛЕБАСОЛАЎ** прыйшоўся даспадобы іспанскаму клубу "Левантэ".*

Хлопец паўтара месяца стажыраваўся ў "Левантэ", а зараз стала вядома, што ён працягне адукацыю ў акадэміі гэтага клуба. Згадзімся, сёння не кожны малады беларускі футбаліст мае шанц прайсці такую школу, якая дае цудоўную магчымасць паказаць усе свае футбольныя здольнасці.

Дарэчы, Міраслаў – сын у мінулым вядомага беларускага бамбардзіра **Андрэя Хлебасолава**, які цяпер з'яўляецца дырэктарам ФК "Баранавічы". Апошні і распавёў "Народнай Волі", як іспанцы "паклалі вока" на яго сына.

– Міраслаў падпісаў ужо нейкі кантракт з іспанскім клубам?

– Не, бо сын пакуль непаўналетні. Пакуль яго проста залічылі ў акадэмію, а далей ужо – як сябе пакажа. Калі ўсё будзе нармальна, у будучым могуць падпісаць і прафесіянальны кантракт.

– Як іспанцы заўважылі ў Беларусі талент?

– Мы праз агента даслалі ў іспанскі клуб дыскі з запісамі матчаў, у якіх браў удзел Міраслаў. У "Левантэ" паглядзелі, паведамілі, што футбалісту трэба прыехаць у клуб. Прыехаў. Напэўна, прыйшоўся даспадобы іспанскім трэнерам... Пасля чаго і паступіла прапанова працягнуць вучобу ў акадэміі.

– Якія былі першыя ўражанні сына пасля стажыроўкі ў іспанскім клубе?

– Неперадавальныя! Сказаў, што там зусім іншыя падыходы да трэніровачнага працэсу, усё пралічана да дробязяў. Так што ў любым выпадку вучоба пойдзе яму на карысць.

– Як былы футбаліст, што самі думаеце аб гульні сына?

– Хваліць асабліва не буду, але перспектывы бачу. Галоўнае не спыняцца, а расці. Больш да сябе прэтэнзій прад'яўляць, працаваць да сёмага поту... Я яго гэтаму заўсёды вучыў і вучу. Дарэчы, перад тым, як пайсці ў футбольную секцыю, Міраслаў прайшоў сур'ёзную гімнастычную падрыхтоўку, займаўся акрабатыкай, плаваннем. Лічу, што ўсё гэта спатрэбіцца ў будучым.

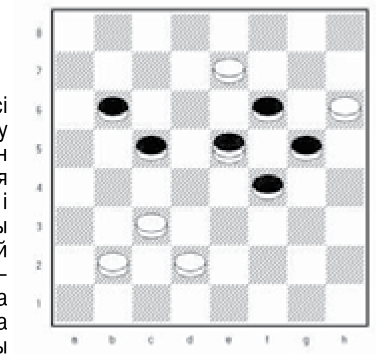
– Ці ёсць шанцы ў хлопца замацавацца ў "Левантэ"?

– Ёсць, але ў Іспаніі яму трэба будзе працаваць і працаваць. Як кажуць, зоркі з неба не падаюць, іх трэба даставаць...

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ШАШКІ

Удар "масток"

Адбыўся чэмпіянат Беларусі па шашках-100. У ім перамогу святкавалі: сярод мужчын – сталічныя міжнародныя гросмайстры Сяргей Насевіч і Аляксандр Булатаў, міжнародны майстар з Гомеля Андрэй Толчыкаў, у турніры жанчын – міжнародны гросмайстар Вольга Федаровіч (Мінск) і яе сястра міжнародны майстар Дар'я (яны заваявалі залаты і бронзавы медалі адпаведна), сярэбраную ўзнагароду атрымала майстар ФМЖД бабруйчанка Вера Хвашчынская.

Намеснік старшыні Беларускай федэрацыі шашак Віталь Варушыла даслаў па электроннай пошце фрагмент з партыі, у якой чорныя правялі эфектны ўдар "масток":

Белыя (Д.Федаровіч): 21, 22, 25, 35, 38, 43, 44 (7). Чорныя (В.Хвашчынская): 6, 12, 13, 14, 19, 20, 23 (7). 1... 23-28 2. 22:33 12-17 3. 21:12 13-18 4. 12:23 19:50+.

Для лепшага засваення

З гэтай мэтай прапануем разгледзець яшчэ некалькі вучэбных прыкладаў, якія дадаткова растлумачваюць асаблівасці бразільскіх шашак-64 у адрозненне ад рускай версіі гульні:

1–6 (М.Грушэўскі). **Белыя**: b2, c3, d2, e7, h6 (5). **Чорныя**: b6, c5, f4, f6, g5, дамка e5 (6). Выйгрыш.

Белыя: c3, d2, f2, h2 (4). **Чорныя**: a5, c5, e5, g5, g7 (5).

Дэманстраванне ўсіх трох асаблівасцяў: b4 (g3 – абавязковы бой найбольшай колькасці шашак, і a5 засталася простай) f8 – дамка, але з наступнага ходу (b4ABCD) a3 (d4) b4 (e3) e1x. A(b4) a3 (d4) b4 (e3) e1x. B(cd4) g7 (f4) c3 (e3E) e1x. E(g3) d4 (h2) g1#. C(ed4) b4 (e3) e1x. D(f4) b4 (e3G) e1x. G(g3) c5 (h2) g1#.

Белыя: c7, e1, f2, h2 (4). **Чорныя**: c3, d4, g5, g7, h8 (5).

D2 (g3 – засталася простай) f8 (c3A) b4, b8! (g7B) e5 (h6) c3 (g5) d2 (h4) e1 (b4, g3) b6 (h2) g1#. B(b4) e5x. A(e3) d8 (d2C) g7, c1x. C(f2) g7, e1x.

Белыя: a1, b6, c7, g3, g5, h6 (6). **Чорныя**: a7, b2, c3, d4, e3, e5, f8, дамка e7 (8).

G7 (h2 – знішчэнне большасці шашак) d8, d8:d2:g3!, g3x.

Белыя: a1, b6, c7, e1, f2, g3 (6). **Чорныя**: b2, c3, d4, e5, f8, g5, дамка a7 (7).

F4 (g1 – па правіле збівання большасці фігур) f2, b8, b8:d2:e7!, c7x.

Белыя: c1, e3, e5, e7, f4, h2 (6). **Чорныя**: a7, b4, c5, d2, d8, g3, g7, h4 (8).

D4 (g5 – першае ўзяцце большасці простых шашак) f8, c:a3 – узяцце большасці простых – у другі раз у адной камбінацыі (g3) c5 (h2) ab4! (g1A) a5, c7x. A(b6, g1) bc5x.

Праверце рашэнні

"Канадскія шашкі" (б. пр. 25, 32, 34, 38, 47, 49, 51, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 69 (15), ч.пр. 9, 17, 21, 27, 29, 35, 36, 40, 43, 45, 46, 48, 53, 54, 61 (15): 25-19, 69-62, 32-26, 26-02, 34-47, 02-11, 19-13, 11-67, 67-50, 50-70 +.

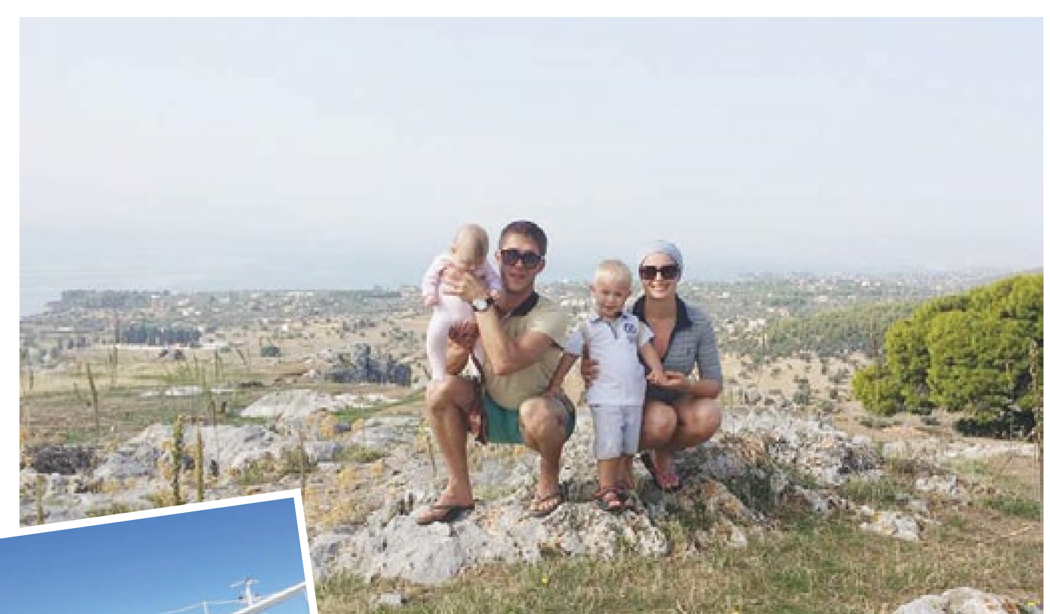
"**Матч дружбы**" (С.Губачкін): A(c5) b4 (e3) e1x.

Мікалай ГЛАДКІ.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Антон КУШНИР: «Предпочитаю рекламировать белорусское»

*«Народная Воля» поинтересовалась у фристайлиста **Антона КУШНИРА**, какие изменения произошли в его жизни спустя год после «золотой» Олимпиады в Сочи.*

– Практически сразу после Игр отправился на медицинские процедуры в Барселону, – *рассказывает Антон.* – Достали швы из колена и почистили его, пришлось подрезать мениск... Еще и спина беспокоила, так что в послеолимпийский сезон пришлось восстанавливать здоровье.

– А как вообще послеолимпийская жизнь?

– Очень устал. И не столько в физическом плане, сколько в моральном. Но сейчас все нормально, пришел в норму. Живу в том же ритме, что и до Олимпиады.

– Слава утомительна?

– Поначалу мне даже нравилось повышенное внимание к моей персоне, но затем уже стал относиться спокойно ко всему этому пафосу.

– Часто вспоминаете Олимпиаду или это для вас уже перевернутая и забытая страница?

– Если сам забудешь, то другие напомнят. *(Смеется.)* То родные, то ваш брат-журналист... В принципе, я все понимаю, но время идет, нужно думать о будущем.

– Олимпийских чемпионов, как правило, часто привлекают к участию в разных рекламных кампаниях. Вы не исключение?

– Я рекламировал белорусскую дизайнерскую одежду и часы "Луч". Предпочитаю акцентироваться на отечественном, мне это как-то ближе. А почему бы и нет, если качество хорошее?

– Интересно было работать в рекламе?

– Попробовать себя в новом – это всегда интересно.

– Антон, а бороду после Олимпиады зачем отпустили? Решили еще и имидж изменить?

– Да как-то все само собой получилось. Пару дней не побрился, а затем уже и менять что-то было жалко. С каждым днем «растительности» становилось все больше и больше... Я, кстати, слышал, что в этом году мужские бороды в моде. Да и на самом деле надо же было как-то разнообразить имидж.

– Жена не выступала против такого «разнообразия»?

– Да нет, спокойно восприняла. Называла: «Мой бородач».

– После Олимпиады семья вышла на первый план?

– Это точно. Старшему сыну Платону 4 апреля исполнилось три года, Верочке в июле будет год. Сына поочередно водим с супругой в сад, дочка уже в бассейне начала плавать. Дети очень радуют.

– Нравится Платону в детском саду?

– Он у нас компанейский парень, хотя, конечно, когда забираешь его, уже бежит к тебе с криком счастья: «Папа!»

– Воспитатели не берут автографы у олимпийского чемпиона?

– Не берут, хотя узнают. Кстати, мы сначала хотели отдать сына в элитный дорогостоящий сад, но решили этого не делать. Так что Платон ходит в обычный детсад, но мы ни о чем не жалеем. Хорошие специалисты, все прекрасно...

– В свободное время куда-то с семьей выезжаете?

– Ездим к родным, за город... Аквапарк, коньки, велосипед, природа... Это все наше. Кстати, Платон был просто без ума от снега и зимы. Он даже в сад каждое утро с лопаткой ходил.

– Уроки акробатики пока сыну не даете?

– Знаете, не так давно он уже сам сделал кувырок. Жена так удивилась!

– Сколько баллов за сложность поставили бы?

– Скажу так: сделал неплохо, хотя и через бок. Думаю, все у него в будущем получится.

– Сразу после Игр вы рассказывали, что собираетесь закончить ремонт квартиры...

– И закончил. Правда, нам подарили еще одну квартиру в доме возле Троицкого предместья, но там пока что – голые стены и потолок.

– Антон, этот сезон вы пропустили. Что в следующем?

– Буду восстанавливаться, время покажет.

– Сезон пропустили не только вы, но и олимпийская чемпионка Алла Цупер, Леша Гришин ушел из спорта. И ведь даже без лидеров команда выступила здорово!

– Знаете в чем сила белорусского фристайла? У нас есть классные тренеры и классные ребята, которые всегда выкладываются по максимуму. Так что верю, что олимпийские медали у наших фристайлистов еще будут...

Алесь СИВЫЙ.

Фото со странички Антона Кушнира в социальных сетях.

УСМІХНІЦЕСЯ...

***

– Калі пачалася Другая сусветная вайна?

– 1 верасня 1939 года.

– А калі пачалася Вялікая Айчынная вайна?

– 22 чэрвеня 1941 года.

– Дык што рабілі немцы ўвесь гэты час?

– Гродзенскую мытню праходзілі.

***

Войска. Вучэнні.

– Радавы Сідаровіч, у вас яшчэ засталося крыху вады ў фляжцы?

– Ды, канечне, братка!

– Як гэта вы адказваеце старэйшаму па званні? Паўтараю пытанне: "У вас ёсць вада?"

– Ніяк не, таварыш сяржант!

***

Гледзячы, як мама прымярае новую шубу з натуральнага футра, сын заўважае:

– Мама, а ты разумееш, што гэтая шуба – вынік жудасных пакут беднай, няшчаснай жывёлы?

Мама строга выгаворвае сыну:

– І як жа табе не сорамна так гаварыць пра роднага бацьку?!

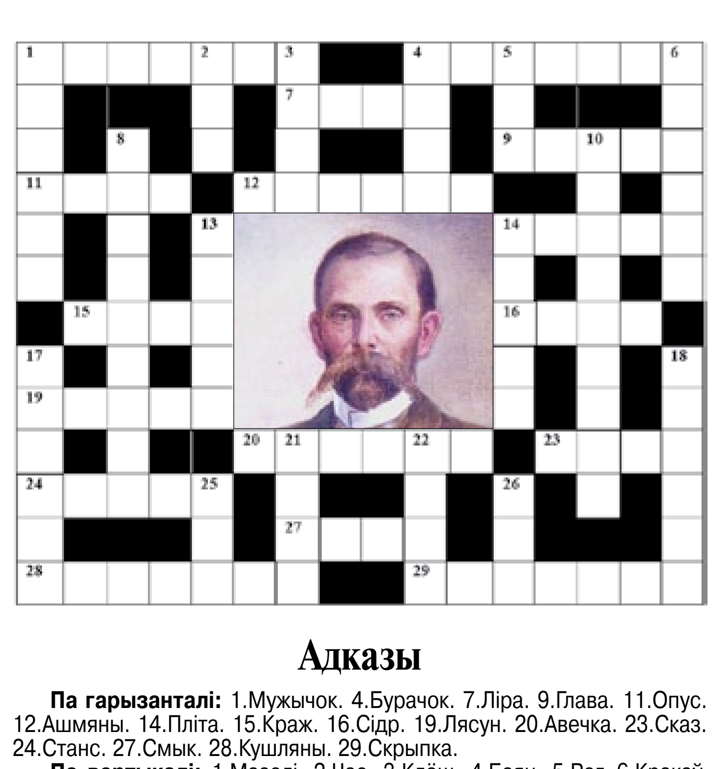
КРЫЖАВАНКА

"Не пакідайце ж мовы нашай беларускай..."

Да 175-годдзя з дня нараджэння беларускага паэта-дэмакрата, празаіка Францішка Багушэвіча

Па гарызанталі: 1."Чаго бяжыш, ...?//– Паганяе мароз" – з верша Ф.Багушэвіча "Песня". 4.Мацей ... – псеўданім, пад якім быў выдадзены зборнік вершаў паэта "Дудка беларуская". У прадмове да кнігі паэт звяртаецца да нашчадкаў: "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі". 7.Струнны музычны інструмент, сімвал паэтычнай творчасці. 9.Раздзел кнігі, артыкула. 11.Твор, праца (жарт.). 12.Горад на Гродзеншчыне, дзе дзейнічае музей Ф.Багушэвіча, а ў вёсцы Жупраны (... раён) паэт знайшоў апошні прытулак; у гэтай жа вёсцы ўстаноўлены бюст Ф.Багушэвіча (аўтар – скульптар З.Азгур). 14.Невялікі плоскі чатырохвугольны прадмет. 15.Ланцуг невысокіх гор. 16.Яблычнае віно. 19.Тое, што і лесавік. 20."Воўк і ..." – байка Ф.Багушэвіча. 23.Народнае эпічнае апавяданне. 24.Вершаваная страфа з чатырох радкоў. 27."... беларускі" – зборнік вершаў, які быў надрукаваны ў г.Познані (Польшча) пад псеўданімам "Сымон Рэўка з-пад Барысава". 28.Вёска на Смаргоншчыне, дзе з XVIII стагоддзя знаходзіўся спадчынны маёнтак Багушэвічаў; зараз там адкрыты дом-музей паэта, а ў г.Смаргоні яму ўстаноўлены помнік (аўтар – скульптар Леў Гумілеўскі). 29."Каб потым ... з дудкай на крыжы//Заплакалі аб лепшай светлай долі" – з верша В.Шніпа "Балада Францішка Багушэвіча".

Па вертыкалі: 1."Не цурайся мяне, панічок, што далонь пакрываюць ..." – з верша паэта "Не цурайся". 2.Згубленае золата можна знайсці, згублены ... – ніколі (прык.). 3.Расшыраны ўнізе крой штаноў, спадніц. 4.Паэт, пясняр. 5.Востры загнуты канец чаго-небудзь. 6.Горад у Польшчы, адкуль былы кіраўнік Польшчы Юзэф Пілсудскі ў маладосці дастаўляў кантрабандай у Беларусь зборнік вершаў "Дудка беларуская". 8.Невялікі літаратурна-мастацкі твор гумарыстычнага характару; да яго належаць такія апавяданні Ф.Багушэвіча, як "Сведка", "Палясоўшчыкі", "Дзядзіна". 10.Галоўны герой паэмы Ф.Багушэвіча "Кепска будзе", у якім увасоблены вобраз беларускага селяніна. 13.Горад у Чарнігаўскай вобласці (Украіна), дзе Ф.Багушэвіч скончыў юрыдычны ліцэй; на будынку колішняга ліцэя ў памяць гэтай падзеі ўсталявана мемарыяльная дошка, у гэтым горадзе і ў горадзе Канатоп (Сумская вобласць) яго імя носяць вуліцы. 14."Ну, іграй жа, скрыпка,//Хай ляціць там ..." – з верша Цёткі (Алаізы Пашкевіч) "Музыкант беларускі"; вершы Цёткі перагукваюцца з вершамі Ф.Багушэвіча. 17. ... беларускай літаратуры, заснавальнік крытычнага рэалізму; ім быў Ф.Багушэвіч. 18. ... ці адзенне душы; так называў паэт беларускую мову. 21. ... – чэсць, а барада і ў казла есць (прык.). 22.Від цвёрдага паліва. 25.Бабовая расліна. 26.Вада ў стане кіпення.

Адказы

Па гарызанталі: 1.Мужычок. 4.Бурачок. 7.Ліра. 9.Глава. 11.Опус. 12.Ашмяны. 14.Пліта. 15.Краж. 16.Сідр. 19.Лясун. 20.Авечка. 23.Сказ. 24.Станс. 27.Смык. 28.Кушляны. 29.Скрыпка.

Па вертыкалі: 1.Мазолі. 2.Час. 3.Клёш. 4.Баян. 5.Рог. 6.Кракаў. 8.Гумарэска. 10.Аліндарка. 13.Нежын. 14.Песня. 17.Класік. 18.Адзежа. 21.Вусы. 22.Кокс. 25.Соя. 26.Вар.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ.

г.Дзяржынск.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул. Энгельса, 34а.
Прыёмная:
тэл. (017) 3286871.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: (017) 3286609
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info

9 772071 964000 15027

Падпісныя індэксы: **63222 – для індывідуальных падпісчыкаў, 632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.**

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, правы ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 6.04.2015 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 25420 экз. Заказ №1379.